

de facto legal

Balkan Legal Forum 2016

South East Europe – The Next Five Years

Park Hyatt Vienna, Austria

June 27-28, 2016

*The wide market of legal services
By their deeds we shall know them*

Широкият пазар на юридическите услуги

По гелата ще ги познаете

Случаят „Бююк“
– не е епизод, а
системен проблем
за България

Правни
стандарты
на Европейския
съд

Единодушно
срещу
„загължителното“
парно

Да Внимаваме
с един нов
антитерористичен
закон

Издава „Юридическа
енциклопедия” ООД

Редакционен екип:

Васил Чобанов

Лилия Христовска

Елена Енчева

Красимир Цолов

Печат

ЦИАН ЕООД София

ул. „Киро Тулешков” № 3

cyap@abv.bg

URL: defactolegal.bg

Имейл: office@defactolegal.bg

Тел.(М) 0888 409 683

Тел.(М) 0888 676 641

www.defakto.bg

Имейл: office@defakto.bg

Моб: 0888 676 641

Моб: 0888 409 683

За абонамент на office@defakto.bg

Обща годишна цена 120 лв. (с ДДС)

Абонатите получават отстъпки при
публикуване на свой фирмен профил
или банер за услуги

Кат. номер: 428 ДОБИ ПРЕС ООД

Съдържание:

Има ли законност
на общинско ниво?

Единодушно срещу
„задължителното“ парно

Случаят „Бююк“ – не
е епизод, а системен
проблем за България

Реформа ли? На куц крак

Правни стандарти на
Европейския съд...

По делата ще ги познаете

Да внимаваме с един нов
антитерористичен закон

Въвеждането на
задължително гласуване
не противоречи

Берлинската стена падна,
таванът на пенсиите
устоя на Конституцията

Сама ли е била
„Сузана в банята“

Снимката на първа страница представя Официално откриване на Балканския правен форум 2016 (Park Hyatt Виена); говори г-н Борислав Боянов, седнали (от ляво на дясно): Г-н Мартин Солч, заместник-председател (2015-2016) и новоизбрания президент (2017-2018) на Международната асоциация на юристите; г-н Отмар Карас, член на Европейския парламент, бивш заместник-председател на Европейския парламент; г-н Александър Шварц, съпредседател на Европейския регионален форум на IBA
Official Opening of Balkan Legal Forum 2016 (Park Hyatt Vienna); standing – Mr. Borislav Boyanov, seated (from left to right): Mr. Martin Solč, Vice-President (2015-2016) and President-elect (2017-2018) of the International Bar Association; Mr. Othmar Karas, Member of the European Parliament, former VP of the European Parliament; Mr. Alexander Schwarz, Co-Chair of the European Regional Forum of the IBA

Абсолютно ли е правото на пешеходеца, стъпил на пътека?

Чака се тълкуване от ВКС

Абсолютно ли е правото на пешеходеца, щом стъпи на пешеходна пътека? Има ли извинение за шофьора, не намалил скоростта и причинил смърт? Заслужава ли той по-строго наказание, ако е употребил и алкохол? Кога ще може конкретни инциденти на пешеходна пътека да бъдат обявени за престъпление в резултат на небрежност, а кога – на самонадеяност?

Горещите въпроси, зададени по тълкувателно дело № 2 за 2016 г.,

отново застанаха на вниманието на Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС преди дни. Но отговорите няма да са мълниеносни – тълкувателните дела си имат своя процедура, сблъскват се становища, провеждат се обсъждания, подготвят се проекти.

След като чува мнения през юли, на 6 октомври върховните наказателни съдии се заеха със същинско обсъждане на казуса.

Въпросите – общо седем, поставиха главният прокурор Сотир

Цацаров, правосъдният министър Екатерина Захариева и председателят на ВКС Лозан Панов. Докладчик по казуса е съдията Спас Иванчев.

Дотук се стигна след вълна от протести на майки на загинали при катастрофи, провокирани от случая „Лора Казанлиева“. Момичето загина през 2011 г. на пешеходна пътека във Варна, блъснато от моторист. След многобройни лъкатушения на по казуса, преминали през условни наказания и неколкратно връщане на делото за ново разглеждане,

признатият за виновен моторист Диян Станчев ще лежи в затвора. Тази година обаче последната инстанция ВКС намали наказанието на осъдения от 2,5 г. на 2 г. затвор, приемайки наличието на „съпричиняване“ от страна на жертвата.

Отговорите на ВКС ще са принципни и ще уеднаквят съдебната практика. Мисията е деликатна, темата за правосъдието и войната по пътищата – болна. Върховният съд е на прицела на общественото внимание.

В становищата си различни институции даваха превес на едно или друго тълкуване, гняв предизвика мнението на Висшия адвокатски съвет, че правото на пешеходец не е абсолютно и трябва да се ползва правомерно.

Гневът обаче е лош съветник. Ето седемте въпроса:

1. При индивидуализиране на наказанието на извършител на престъпление по чл. 343 НК, следва ли да се отчита поведението на пострадалия пешеходец, респективно съпричиняването на вредоносния резултат, при определяне начина на изтърпяване на наказанието, с оглед общопревантивния му ефект?

2. Кога установената по надлежния ред концентрация на алкохол на извършител на престъпление по чл. 343 НК следва да се отчита при определяне степента на обществена опасност на деянието и дееца и обуславя невъзможност за приложение на разпоредбата на чл. 66 НК, и има значение за приложение на чл. 93, т. 8 НК?

3. Подлежат ли на възстановяване или обезпечаване несъстамерните имуществени вреди от

престъпление по чл. 343 НК, за да се приложат диференцираните процедури по Глава двадесет и осма от НПК и Глава двадесет и девета от НПК?

4. Налице ли е съпричиняване на вредоносния резултат (смърт или телесна повреда) по чл. 343 от НК от страна на пешеходец при пресичане на платното за движение в случаите, когато водач на моторно превозно средство е нарушил правилата относно скоростта за движение по Закона за движение по пътищата и следва ли това обстоятелство да обуслови налагането на по-леко наказание на дееца – водач на моторно превозно средство?

5. ОСНН на ВКС да констатира наличието на неправилна съдебна практика по въпроса за излагане на мотиви в съдебните актове за точния вид на непредпазливата форма на вината при осъществяване на престъпленията по чл. 343 и

чл. 343а от НК, като укаже на съдилищата как да бъде отстранена тя.

6. Абсолютно ли е правото на пешеходец при пресичане на пътното платно в зависимост от мястото на пресичането му: а) на специално очертана за целта пешеходна пътека; б) на регулирано със светофарна уредба място; в) на място, което е продължение на тротуара или бордюра и г) на нерегламентирано за тази цел място. В случай че правото на пешеходец в някоя или във всички хипотези не е абсолютно, с кои фактори трябва да се съобразява той при предприемане на пресичане на пътното платно?

7. Компетентен ли е съдът да даде правилната квалификация на нарушението, запълващо бланкетната правна норма на чл. 343 от НК, ако в обстоятелствената част на обвинителния акт са описани фактическите обстоятелства по извършването му?

Гражданите могат да критикуват чиновниците без риск от санкции

Критиката на държавни служители не е клевета и гражданите имат право на това. Такъв е изводът от решенията на съда в Страсбург, с които четирима българи успяха да осъдят държавата и да получат обезщетение. Други двама също спечелиха дело, но няма да получат обезщетение, защото българският съд междувременно се е произнесъл в тяхна полза. У нас тези хора са били осъдени несправедливо, защото имали дързостта да се оплачат от държавни чиновници.

Когато бъдат съдени за клевета хора, които са подали жалба срещу чиновници, се нарушава свободата на словото, смята съдът. Според него критиката е допустима, а клевета има само когато „гражданинът съзнателно се е стремил да навреди на длъжностните лица, чието поведение критикува, като е знаел, че твърденията му срещу тях са фалшиви“.

Европейският съд за правата на човека обедини делата на четиримата българи и констатира, че ефектът от присъдите на граждани за клевета, след като са

подали оплакване срещу представители на властта, е „задушаване“ на жалбите срещу държавни служители. „Подобни мерки могат да се разглеждат като необходими само при изключителни обстоятелства, когато убедително е било доказано, че гражданинът съзнателно се е стремил да навреди на длъжностните лица, чието поведение критикува, като е знаел, че твърденията му срещу тях са фалшиви“, подчертава в мотивите си съдът в Страсбург. И допълва, че гражданите не са военнослужещи, държавни служители, журналисти или адвокати, които имат специални задължения и отговорности при упражняването на правото си на свобода на изразяване.

„Гражданите по принцип трябва да са в състояние да подават оплаквания срещу държавни служители до техните висшестоящи без риск от наказателна санкция, дори когато твърдят, че е налице престъпление и дори ако твърденията им след проверка се окажат неоснователни“, казва съдът.

Случаят „Бююк“ – не е епизод, а системен проблем за България

От европейската платформа LIBERTIES.EU

През август българските власти предоха на Турция техния гражданин Абуллах Бююк въпреки забраната за екстрадиция от две съдебни инстанции. Това е само един от няколко случая, в които България предава чуждестранни граждани в страни, където за живота, правата и сигурността им най-голям риск.

България на най-високо ниво грубо наруши закона като осъществи екстрадиция, прикрита като експулсиране. Абуллах Бююк бе изпратен в страна, в която неговата сигурност и права ще бъдат подложени на риск. Но това не е единствения подобен случай.

Става дума за системен проблем не само на българското правител-

ството, но и на органите на съдебната власт. БХК документира в последните години далеч по-тежки случаи, с някои от които организацията се ангажира с правна защита и сезира Европейския съд по правата на човека в Страсбург.

• През 2012 г. Апелативният съд във Велико Търново предаде за екстрадиция в Русия чеченеца М. Г., обвинен за участие във въоръжената съпротива срещу руските федерални власти. М. Г. имаше бежански статут в Германия, но това не попречи на българския съд да постанови неговата екстрадиция в страна, в която неговият живот и лична сигурност биха били сериозно застрашени. По това дело ЕСПЧ даде „привременни мерки“

и преустанови принудителното извеждане, а впоследствие, през март 2014 г. България бе осъдена от съда в Страсбург.

• През 2013 г. българските имиграционни власти се опитаха да експулсират в Сирия палестинецът М.М., лице без гражданство, но роден и израснал в Дамаск. В България той е с хуманитарен статут и пребивава напълно законно. М.М. е заподозрян че е „заплаха за националната сигурност“. Това се случи в разгара на гражданската войната в Сирия. М.М., за когото бе изваден пасаван от сирийското посолство в София, беше открит противник на президента Башар ал-Асад. Но нито личната история, нито защитения статут и законното му пре-

Extradition of Threatened Turk Reveals

European Platform of LIBERTIES.EU

Bulgarian authorities handed over Abdullah Büyük to Turkey despite the fact that the Sofia Court of Appeal blocked his extradition.

This is only one of several cases in which Bulgaria expelled foreign citizens to countries where their lives, security and human rights are at serious risk, says Krasimir Kanev, chairman of the Bulgarian Helsinki Committee (BHC).

Bulgaria has already been condemned by the European Court of Human Rights for similar cases.

The Bulgarian Interior Ministry violated international law, the Bulgarian

Constitution and the Refugee Act by implementing extradition disguised as an expulsion. Abdullah Büyük was sent to a country where his safety and rights will be at serious risk, and this is not the first such case in Bulgaria.

More severe cases

It is a systemic problem not only of the Bulgarian government, but also of the judicial authorities. In recent years, the BHC has documented far more severe cases. The organization provided legal protection and brought some of the cases before the European Court of Human Rights.

• In 2012, the Court of Appeal in Veliko Tarnovo allowed the extradition of the Chechen M. D., accused of taking part in armed resistance against Russian federal authorities. M. D. was granted refugee status in Germany, but that didn't stop the Bulgarian court from ordering his extradition to Russia, where his life and personal security would be seriously threatened. The ECtHR issued „interim measures“ on the case and suspended the extradition. In March 2014, the court in Strasbourg finally condemned Bulgaria.

• In 2013, the Bulgarian immigration

биваване в България попречиха на българските власти да се опитат да го експулсират в Сирия в разгара на войната. По това дело ЕСПЧ даде привременни мерки, с които предотврати експулсиран

• **Преди седмица** българските имиграционни власти успешно експулсираха в Русия чеченеца Шоип Тутаев, когото президентът на чеченската република Рамзан Кадилов заплаши публично от телевизионния екран със саморазправа. Тази открита заплаха от човек, който никога не се е колебал

да изпълни това, което заявява, не бе достатъчен аргумент за българските власти да предоставят защита на Тутаев. • Преди седмица българските имиграционни власти успешно експулсираха в Русия чеченеца Шоип Тутаев, когото президентът на чеченската република Рамзан Кадилов заплаши публично от телевизионния екран със саморазправа. Тази открита заплаха от човек, който никога не се е колебал да изпълни това, което заявява, не бе достатъчен аргумент за българските власти да предоставят защи-

та на Тутаев.

• **Преди дни**, БХК научи от медиите, че двама кюрди са депортирани в Турция. В турската преса се посочва, че Р.И. и С.К. са членове на крилото на PKK – KCK /Koma Ciwaken Kürdistan – Съюз на кюрдските общности с лидер Мурат Карайълан. Българските власти са ги предали обратно на турските, въпреки сериозната заплаха за техния живот и физическа сигурност след завръщането им обратно в Турция и в грубо нарушение на международното право.

Това е само една малка част от случаите, в които България предава чужди граждани в страни, в които е вероятно техният живот, сигурност и човешки права да бъдат изложени на сериозен риск. Международното право забранява това категорично, а опитите за предаване в миналото предизвикаха мерките и решенията на ЕСПЧ по споменатите български, както и по много други дела.

a Systematic Problem in Bulgaria

authorities tried to expel to Syria the Palestinian M.M., a stateless person who was born and raised in Damascus, but resides in Bulgaria under humanitarian protection. M.M. was suspected of being „a threat to national security.“ At the height of the civil war in Syria he was issued a laissez-passer from the Syrian embassy in Sofia. M.M. was an open opponent of President Bashar al-Assad. But no personal history or humanitarian status prevented the Bulgarian authorities from trying to expel him to Syria at the height of the war. The ECtHR issued „interim measures“ on the case and suspended the expulsion.

The actual judgment is expected by the end of the year.

• In early August, the Bulgarian immigration authorities successfully expelled to Russia the Chechen Shoip Tutayev, even though the president of the Chechen Republic, Ramzan Kadyrov, publicly threatened him on TV. This open threat from a man who never hesitated to fulfill what he said was not a sufficient argument for the Bulgarian authorities to provide Tutayev with protection.

• On August 13, the BHC learned from the media that two Kurds were deported to Turkey. According to the Turkish press, R.I. and S.K.

were members of the KCK (Koma Ciwaken Kürdistan) - Union of Kurdish Communities and wing of PKK with leader Murat Karayilan. Bulgarian authorities handed them back to Turkey despite the serious risk for their lives and physical safety in Turkey and in flagrant violation of international law.

This is only a fraction of the cases in which Bulgaria handed over foreign citizens to countries where their lives, security and human rights are likely to be at serious risk. International law forbids this categorically, and all such attempts led to interim measures and decisions against Bulgaria in Strasbourg.

Има ли законност на общинско ниво?

Васил Чобанов

Прокурорите от Върховната административна прокуратура са открили редица незаконосъобразни разпоредби в Наредби, приети от Общинските съвети и са разпоредили на териториалните прокуратури да протестират в рамките на правомощията им.

8 По проверките за законосъобразност на наредбите за регулиране на обществения ред, приети от общинските съвети (без значение наименованието им) са за съответствие с разпоредбите на АПК, Закон за нормативните актове, Закон за административните нарушения и наказания, Закон за закрила на детето, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за здравето и т. н. са разкрити много случаи на незаконосъобразна уредба. Затова от ВАП са подадени 278 прокурорски акта - 76 протести до административните съдилища и 202 предложения по реда на надзора за законност за отстраняване на закононарушения, като значителна част от тях са незаконосъобразни разпоредби в подзаконовите нормативни актове.

Това съобщава Румяна Арnaudова, говорител на главния прокурор по искане от редакцията на DE FACTO.

Вече може да се заключи, че нарушенията се състоят основно в незаконосъобразно овластяване на длъжности лица за реализиране на предвидена отговорност (изключващо законосъобразното налагане на санкции), създаване на възможност на деца да пребивават на обществени места в различен времеви диапазон в сравнение с установения от законодателя и др.

По втората проверка действията

на териториалните прокуратури са концентрирани на тези норми от наредби за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги (респ. за регламентиране на реда и условията при издаване разрешения за разкопаване на тротоари, улични настилки, зелени площи или за реда и условията за извършване на строителни и мон-

тажни работи на елементи от техническата инфраструктура, свързани с разкопаване и други подобни), които касаят т. нар. „разрешения за разкопаване“ и определяне на дължима такса и депозити за тях.

В случая, по идентична организация, създадена от ВАП са прегледани общинските наредби в страната, предвид обстоятелството, че пре-

Румяна Арnaudова

тендирането на подобни разрешения и заплащания на суми не е в унисон със Закона за устройство на територията, Закона за местните данъци и такси и др.

В резултат, след непосредствено разкриване на ред случаи от ВАП от прокуратурите в страната са изготвени нови 151 актове по реда на надзора за законност, от които 122 протести до административните съдилища и 29 предложения за отстраняване на закононарушения.

На трето място, от ВАП са установени общински наредби за определяне и администриране на мест-

ните такси и цени на услуги, с които са въведени изисквания за заплащане на такса при т. нар. „предварително съгласие“ за промяна на предназначението на земи от общинския поземлен фонд в нарушение на правилата на Закона за опазване на земеделските земи и на Правилника за прилагането му, респ. на АПК, Закона за местните данъци и такси, Закона за нормативните актове и др.

След проверка на териториалните прокуратури, са изготвени общо 19 акта по реда на надзора за законност, от които 17 протести до административните съдилища и 2

предложения за отстраняване на закононарушения.

Върховната административна прокуратура се сезирала за проверка и на наредбите на общинските съвети, регламентиращи извършването на стопанската дейност /казано в най-общ план/. Повод за тези действия е непосредствено разкриване на правила, противоречащи на Конституцията на РБ, АПК, Закона за устройство на територията, Закона за местните данъци и такси, Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност, Закона за нормативните актове и др. Основните закононарушения са свързани с несъответно изискване на спазване на нотариална форма /а така се налага на лицата да заплащат допълнително нотариални такси/ и на изработване на скици за разполагане на преместваеми обекти, изключване на субекти от възможност за реализиране на съответната дейност /с въвеждане на изисквания в противоречие със законите/, неоснователно претендиране на внасяне на депозити, въвеждане на неясни норми, позволяващи на местният орган на власт да формулира изисквания в допълнение на приетите режими и т. н.

След проверка на териториалните прокуратури, са изготвени 240 актове по реда на надзора за законност, от които 224 протести до административните съдилища и 16 предложения за отстраняване на закононарушения;

Действията на ВАП са в съответствие с нормативноустановените правомощия – чл.127, т.5 и т.6 от Конституцията на РБ, чл.16, ал.1 от

АПК.

Наличието на признатата компетентност означава, че тя се упражнява винаги.

Последиците от сезирането на административни съдилища или местни органи на власт за елиминирание на разпоредби, неосновани на закона, водят обикновено до:

✓ в едни случаи отстраняването на условията за незаконосъобразна ад-

фискални тежести за извършване на желана и позволена от законите дейност;

✓ мерките на държавните обвинители осигуряват прилагането на еднакви правни условия за стопанска дейност в съответствие с чл.19, ал.2 от Конституцията на РБ;

Според говорителя прокурор Арнаудова, с действията за отмяна на незаконосъобразни нормативни ад-

депозит за разноси по евентуалното принудителното премахване, а размерът се е определял от кмета. По своя характер този депозит представлява обезпечителна мярка, но такава се предприема само въз основа на влязло в сила изпълнително основание и то, единствено когато изпълнението на задължение е невъзможно или се затруднява. Фактически в редица общини хората са карани да заверяват нотариално удостоверенията за липса на задължения. Това е едно излишно упражнение, каквото законът практически не предвижда.

Редица административни съдилища в страната вече излязоха с готови решения по основателността на прокурорските протести. Други имат насрочени дела, на които идват сроковете за произнасяне. Интересно, че само малка част от подадените протести са отхвърлени, но от компетентните прокуратури са иницирали касационни производства пред ВАС. Така визираната от прокуратурата незаконосъобразна уредба е елиминирана.

Русенският административен съд например констатира, че общинските съвети в гр. Сливо поле и в с. Ценово, не са били овластени да установяват нов вид публични вземания от местен характер, тъй като правомощията им са ограничени до приемането на подзаконов нормативен акт за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги (както е по чл.9 от ЗМДТ). Така приетите от общинските съвети текстове в разделите "Такси за технически услуги" от Наредбите за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги са станали при липса на материална компетентност. В този съдебен район чакат ред за съдебна проверка и текстове от общински наредби на общинските съвети в гр. Русе и гр. Ветово. Става дума за оспорване на текст от Наредбата за реда и условията за поставяне на преместваеми

министративнонаказателна дейност има съществена превантивна функция, доколкото е известно, че на временното и обосновано понасяне на административнонаказателна отговорност в много случаи влияе предупредително-възпиращо за извършване на престъпления;

✓ в други хипотези се освобождават гражданите и организациите от неоснователни административни и

министративни актове и за отстраняване на други закононарушения се изпълнява основната функция на прокуратурата като орган, който следи за спазване на законността.

Продължение от DE FAKTO:

Длъжностните лица често са злоупотребявали с дадените им правомощия. В някои общински наредби е въведено изискване при поставяне на преместваеми обекти да се плаща

обекти на територията на Община Ветово и за разпоредби в Наредба № 5 за търговската дейност и в Наредба № 7 за реда и условията за разполагане на преместваеми обекти, на информационни и монументално-декоративни елементи и за осъществяване на рекламна дейност на територията на Община Русе.

Подобна е картината и в другите съдебни райони. Административен съд - Варна образува през месец септември нови четири дела по протест на Окръжна прокуратура – Варна срещу текстове от общински наредби, приети с решения на Общинските съвети в гр. Варна, гр. Провадия и с. Ветрино. Прокуратурата оспорва текстовете от Наредбите като незаконосъобразни, приети в противоречие с разпоредби от Закона за местните данъци и такси и от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

В същото време през юни Върховният административен съд излезе с тълкувателно решение, че вредите, причинени на граждани и на юридически лица при или по повод изпълнението или действието на подзаконен нормативен акт в периода, преди той да бъде отменен като незаконосъобразен или обявен за нищожен, не подлежат на обезщетяване по реда на Закона за отговорността на държавата и об-

щините за вреди (ЗОДОВ). И добре, че върховните административни съдии се разделиха на две големи групи по този въпрос. Това разделение показва, че въпросът наистина е от особена важност, щом трябва да бъде тълкуван. Наистина съдиите приемат, че за да имаме отговорност на административния орган по смисъла на ЗОДОВ трябва да са налице три елемента. Най-напред трябва да имаме незаконосъобразен акт, действие или бездействие на орган или длъжностно лице, които да са отменени по съответния ред. Вторият задължителен елемент е вредата от такъв отменен административен акт. Третият елемент представлява установената причинна връзка между незаконосъобразния акт и вредоносния резултат.

Друго мнозинство от 32 върховни съдии остава на особено мнение, като оспорва цялостната логика на съжденията на колегите си. Вредите, причинени на граждани и на юридически лица от действието на подзаконните нормативни актове, отменени като незаконосъобразни или обявени за нищожни по реда на АПК, следва да подлежат на обезщетяване по реда на чл. 1, ал.1 ЗОДОВ. Този извод се основава на уредбата на обществените отношения в страната, установена в чл. 7, където е базисната разпоредба, че държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на

нейни органи и длъжностни лица. Следващото основание са текстовете които определят, че всеки гражданин има право на защита, когато са нарушени или застрашени неговите права или законни интереси, и че основните права на гражданите са неотменими. 32-мата магистрати напомнят, че Конституционния съд има решения от 2000 г., от 2014г. по разпоредбата на чл. 1 ЗОДОВ и нормите на глава единадесета на АПК. Те казват, че тълкуване на конкретни правни норми от АПК за целите на поставения въпрос извън този конституционен и законов контекст и рамка, не може да даде правилен и обоснован отговор и би направило същия едностранчив и лишен от правно основание”

Тук може би трябва да припомним едно знаменателно прозрение на проф. Живко Сталев, който приживе, посещавайки сградата на Върховния административен съд, казва „Ето го малкия конституционен съд на България.” Смисълът е, че Върховният административен съд осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите и се произнася по спорове за законността на актовете на Министерския съвет и на министрите, както и на други актове, посочени в закона.

Въпросът от заглавието има и своя отговор – законност има, но като я проверим, ще излезе, че НЕ ВИНАГИ.

12

Елена Енчева

Вход ли е поредната съдебна реформа у нас? Онази, която ще направи магистратите отговорни, Висшия съдебен съвет – прозрачен, правосъдието – справедливо и ще запрати задкулисието в небитието? След ремонта на Конституцията в края на 2015 г. и приемането на два ключови пакета промени в Закона за съдебната власт през 2016 г., въпросите изглеждат риторични. Но не са.

Статуквото им е скъпо

Реформата, започната от екипа на Христо Иванов, и подета (в смекчен вариант) от този на Екатерина Захариева, остана на куц крак с решителното съдействие на народното представителство. А поредицата конституционно-законодателни промени с адресат

Реформа ли? На куц крак

съдебна власт, откриха едно – парламентът не иска революции в Темида, дори еволюциите му идват в повече. С порой от изблици, излияния и заклинания депутатите доказаха – статуквото им е скъпо, няма да го дадат без бой. Удивителното бе, че като матросовци на тази амбразура се хвърляха основно от опозицията, подкрепяни от присъдружни на управлението патриоти. А мнозинството на ГЕРБ красноречиво замълчаваше и редактираше реформата на „техния“ правосъден министър.

Логичният въпрос е: защо? Ло-

гичният отговор: защото независимите магистрати не са удобни на никоя власт и не се вписват в изпитаните схеми от типа „аз на тебе, ти на мене“. Правилата може да са в основата на демокрацията, но не по нашите географски ширини. Тук вирее максимата, че рибата най-добре се лови в мътна вода.

Ех, този ВСС!

Макар поредната реформа да бе подтикната и от сериозни скандални решения на Висшия съдебен съвет, в крайна сметка законодателният

маратон донесе бонуси на ВСС. Нямаше ги в нито един от проектите на Министерството на правосъдието, даде ги парламентът.

Така, след първия транш от промени в Закона за съдебната власт кадровиците на Темида се сдобиха с най-големите заплати в системата, като трудът им бе изравнен с този на „тримата големи“ – председателите на двете върховни съдилища и главния прокурор, макар функциите и статутът им да са различни. За ВСС се постараха депутатите от БСП Чавдар Георгиев и този от патриотите Емил Димитров-Ревизоро. С незабравимите аргументи, че членовете на съдебния съвет (получаващи дотогава възнаграждение на върховни съдии) не трябва да са нищи и да ходят с джапанки. А мнозинството се съгласи.

При втория пакет изменения в ЗСВ същата двойка опита да осигури на кадровиците и кариерни бонуси – автоматично повишаване

в по-горен съд и прокуратура след изтичането на мандата им. В прочита на Ревизоро обратното – връщането на старите длъжности, означавало понижение и наказание. „Не е бонус, това е справедливост, а следващите от ВСС ще знаят, че кариерата им няма да спре. Нека не слагаме там хора, които предврително ще бъдат обречени и наказани“, пламенно бранеше идеята народният трибун. И сам се издаде – бори се не за бонуси за всички от ВСС (дошлите от върховни инстанции няма накъде повече да растат), а на неколцина, сред които и представляващият ВСС Димитър Узунов, „човекът на Бойко“, според записите от „Двете какви“.

Емил Димитров не остана самотен, яко рамо даде колегата от ДПС Четин Казак. „Ярко доказателство за психологията на дребните душици в съдебната власт, които, обладани от колегиална завист и ревност прокарват текстове, с които се опитват да уязвят ярките предста-

вители, които са били и ще бъдат избирани във ВСС. Обладани от злоба и завист се опитват да уязвят другите – да, за вас е въпрос на чест и достойнство да сте във ВСС, но след това се върнете там, откъдето сте тръгнали без възможност за израстване“, патетичен бе Казак.

Е, този бонус не мина. Но ако и той беше станал факт, пребиваването във ВСС щеше да се превърне в най-доходоносното място в цялата съдебна власт, гарантиращо най-високата заплата за петте години мандат и автоматично повишение без конкурс след това. Идеална позиция за кариеристи, „ярки представители“ на магистратството. А кариеристите, знаем, не се гнусят от сделки, всякакви.

Открита война срещу Съюза на съдиите

Дебатите и гласуванията на втория пакет от промени в съдебния закон безпощадно ясно откритоа и

друго. Докато кадровиците очевидно са скъпи и мили на депутатите, една съсловна организация на магистрати им бode очите до избождане. Откровено, без заобикалки, народни представители посочиха врага – Съюза на съдиите. И се захванаха да го преборят.

Те дружно подкрепиха другото предложение, дошло отново по идея на Ревизоро – във ВСС да се създаде електронен публичен регистър на всички проекти за функциониране на органите на съдебната власт, изпълнявани от съсловните организации. А после, отново дружно, задължиха магистратите изрично да декларират членството си в професионални съсловни организации, сякаш досега са били в нелегалност.

Взети заедно, цитираните промени водят до едно – поставянето на въпросните организации под контрола на Висшия съдебен съвет, срещу когото бунтовните сред тях най-често въстават с настоявания

за яснота, прозрачност, мотивираност на кадровите му решения. Да, не става дума за тотален контрол, прерастващ в забрани на определени организации – все пак и все още сме член на ЕС! Но в никакъв случай задължителното вкарване в задължителните регистри на ВСС, сиреч създаването на „досиета“, не е невинно. Бъдете сигурни, от тук нататък кадровиците с устрем ще броят и запомнят членовете на нехаресваните организации и вероятно ще им отмъщават, кадрово. Ще държат под око и всяка стотинка по всеки спечелен от тях проект за дейността им и ще го ползват като аргумент за зависимост. Защото са го правили и досега.

Случи се въпреки че срещу това безпрецедентно се обединиха от Съюза на съдиите, Българската съдийска асоциация и Асоциацията на прокурорите. Писмо изпратиха и от европейската организация на съдии и прокурори МЕДЕЛ. Всуе.

А че на прицел не са всички ор-

ганизации, а именно Съюзът на съдиите (деен участник в реформата), от трибуната признаха двамина от ДПС – Четин Казак и Йордан Цонев.

Най-откровен бе Йордан Цонев: „Става въпрос за деклариране към съсловна организация, става въпрос директно за Съюза на съдиите в България. Като влезе текстът в закона всеки ще се декларира, и ще видим кой кого представлява. Против сме определени съсловни организации да лъжат посланици и други, че представляват цялото съсловие!“

„Реалният проблем са неправомерните влияния на някои много явни и медийно известни организации, които получават явно финансиране, но не много явно си го признават и не са склонни да го декларират“, рече пък Четин Казак.

Срещу нас се води открита война, реагира председателят на Съюза на съдиите Атанас Атанасов.

„Нашата дейност ще продължи,

като ще продължат и усилията ни да търсим защита на национално и международно ниво срещу засягането с приетите последни промени на ЗСВ право на магистратите на свободно сдружаване в професионални организации. Вече информирахме нашите колеги от Европейската асоциация на съдиите и МЕДЕЛ за решението на законодателя ни. Доколкото като организация, а и като отделни членове на Съюза на съдиите в България не разполагаме с възможност да сезираме Конституционния съд, надяваме се това бъде сторено от субектите, които могат да сторят това", каза още Атанасов. Засега обаче никой не е оспорил пред КС въпросните промени.

Разобличаващо, на този фон, протече друг дебат в Народното събрание – трябва ли да се декларира масоните в Темида и това да води до несъвместимост, т.е. до напускане на системата. Не, не и не, надделяха гласовете в правната комисия. С благовидния аргумент, че текстът за „тайните и неформални организации и общества“ е неясен, объркващ и изобщо.... Изобщо, на кого пък пречат?!

Часове по-късно в пленарна зала от ГЕРБ все пак предложиха компромис. И в един и същи текст депутатите вмениха на магистратите, на членовете на ВСС и на инспекторите задължение да декларират както членствата в съсловни организации, така и в тайни или неформални общества. Голяма победа на демокрацията!

Магистратско безобразие? Мълчи!

В правната комисия, а после и в пленарна зала, зелена светлина получи далечна от демокрацията идея. Занапред всички, които дръзнат да подадат сигнал срещу съдия, прокурор, следовател, за извършено от него безобразие, освен трите си имена, адреса, телефона и мейла, задължително ще дават и своите ЕГН.

Макар единния граждански номер да е най-личната сред защитените лични данни, това се налагало, за да се опазят магистратите от оклеветявания, очерняния и удари под кръста от недоброжелатели, настояваха депутатите. И се надпреварваха да дават примери как иначе всеки под измислени имена можел да припише всякакви несъществуващи грехове на труженниците на Темида и да му се разминава. А сега желаещите да бъдат сигнали щели да имат едно наум, пък и да носят отговорност за безпочвени хули. Извън високопарните фрази посланието бе ясно – не пишете срещу магистратите.

Депутатите, впрочем, гласуваха текста не от алтруизъм. Занапред сигналите и проверките срещу представителите и на трите власти

минават на еднакъв режим, макар и по различни закони (съдебния – за магистратите и антикорупционния, известен още като „Кунева“ – за останалите). И тъй като промените в Закона за съдебната власт първи минаха в парламента, законът „Кунева“ явно ще се донаглася спрямо тях. С две думи – грижейки се уж за магистратите, народните представители се погрижиха за себе си.

Оспорени от Инспектората, но подкрепени от всички други, в ЗСВ бяха гласувани и текстовете за новите проверки за почтеност, независимост, както и за имуществените декларации, които ще се подават занапред от съдебната власт не пред Сметната палата, а пред Инспектората. И, съответно ще се проверяват от него. Действието на

тези нововъведения обаче бе отложено за 1 януари 2017 г. Дотогава трябва да се напишат съответните правила към тях.

„Опасното” съдийско самоуправление

Депутатските страсти и нововъведения на практика заглушиха основните акценти, на които залагаше вторият пакет от промени в ЗСВ – съдийското самоуправление и децентрализацията на прокуратурата.

Без изненади, текстовете за прокуратурата дори и не родиха същностен дебат – минаха така, както са предложени и одобрени от главния прокурор Сотир Цацаров. С две думи – държавното обвинение вече не е централизирано (падна записът, че всички прокурори са подчинени на главния), но остава единно. Всеки прокурор е подчинен на административния си ръководител, а административните ръководители – на главния прокурор. Плюс на промените все пак е, че забрани даването на устни указания

и позволи на обвинителите при несъгласие с писмените нареждания на началника да ги оспорят нагоре, все по прокурорската верига. Въведоха се и твърди срокове за извършването на предварителни проверки. Но те останаха в закона. Очаквано бяха отхвърлени идеите на реформатори за създаването на независим зам.-главен прокурор „антикорупция” по румънски образец.

Далеч не гладко обаче вървяха нещата за съдийското самоуправление – даването на повече права на общите събрания при решаването на въпроси, касаещи работата на съдиите. В крайна сметка, самоуправлението мина и стана факт. Но, с компромиси.

Парламентът записа в ЗСВ, че общите събрания на съдиите могат да номинират председател и ще изслушват всички кандидати за поста. Ще изслушват също предложените за зам.-председатели и ще изразяват становища за тях, както и ще определят броя и съставите на отделение (където ги има) и ще

определят специализацията им по материя. По предложение на поне 1/3 от всички съдии общите събрания могат да дават мнения и по въпроси, свързани с управлението на съда. Но – дотам.

Не само депутати, а и двамата председатели на върховни съдилища Лозан Панов и Георги Колев поискаха редакции на самоуправлението, защото иначе се размивала отговорността.

Дори и смекчения вариант бе посрещнат на нож от опонентите. А вездесъщият Казак пророкува „залагане на мини” в работата на Темида. Естествено, заради Съюза на съдиите, който току виж вземел превес в общите събрания и щял да налага диктат. Както се казва, всеки с приоритетите и страховете си.

Извън това към добро бяха променени правилата за конкурсите и атестирането на магистратите, въведе се лимит за отстраняването им от длъжност и т.н. Факт е – за добрините, несправедливо, все не остава място. Уви, депутатският плам бе наистина изяждащ.

Министърът на правосъдието Екатерина Захариева на среща със своя колега – министъра на сигурността и правосъдието Ард ван дер Стъор в Кралство Нидерландия

Правни стандарти на Европейския съд

по правата на човека, свързани с прилагането на антитерористични мерки

адв. Михаил Екимджиев

Лекция, изнесена на 19.09.2016 г., на кръгла маса (дискусия) на тема:
„Свободата, сигурността и върховенството на правото – демократичното общество в 21-ви век“, проведена в дворец „Врана“

Въпросът за правните стандарти на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), свързани с прилагането на антитерористични мерки, е специфичен аспект на дълбоката и многопластова философска и етична, правна и политическа тема за разумния баланс, за златното сечение между свободата и сигурността като защитими ценности на демократичното общество и на правовата държава.

Този дилема намира различни интерпретации в контекста на различни исторически, социални и народопсихологични фактори. Затова в различни исторически периоди, в различни политически системи, „разумният баланс“ между свободата и сигурността, намира различни равновесни точки.

Така например, във времена на граждански войни и безредици

в Европа – през 16-ти и 17-ти век доминират възгледите на най-известните теоретици на силната ръка Николо Макиавели (1469 – 1527) и Томас Хобс (1588 – 1679). Определяйки повечето хора като „непостоянни“ и „лековерни“ по природа, в най-известното си произведение „Владетелят“ Макиавели твърди, че целта на държавата не е моралното и интелектуално издигане на нейните граждани, а

сздаването на условия за тяхната сигурност и просперитет. На въпроса дали е по-добре владетелят да бъде обичан или поданиците да се страхуват от него Макиавели отговаря: „Тъй като любовта и страхът трудно могат да съществуват едновременно, ако владетелят трябва да избира между двете, е много по-добре хората да се страхуват от него“. Така той стига до прословутата си максима „целта оправдава средствата“, на която, 4 века по-късно, Лев Троцки опонира с въпроса „Ако целта оправдава средствата, какво тогава оправдава целта?“

Във фундаменталния си труд „Левиатан“, написан по времето на Английската гражданска война (1642 – 1651), Томас Хобс твърди, че „Животът в естественото състояние на хората е толкова самотен, беден, зъл, брутален и кратък, че за тях свободата винаги ще бъде от второстепенно значение – лукс, който малцина могат да си позволят“. Поради това, според Хобс, хората трябва доброволно да предоставят свободата си и цялата власт на суверена (държавата). Тъй като естественото състояние на човешката свобода е „непрестанна война, всеки срещу всеки“, Хобс твърди, че основна цел на управлението е стабилността на държавата и сигурността на нейните поданици, а индивидуалните права и свободи са второстепенни.

За разлика от Хобс, неговият съвременник Джон Лок (1632 – 1704) пръв формулира някои либерални схващания за властта. Според него предназначението на държавата е да защитава правата на гражданите на живот, свобода и собственост и да работи за общото благо. Лок твърди, че това може да се постигне само чрез легитимна политическа власт и справедливи съдии, които безпристрастно да решават възникналите спорове.

През 18-ти век идеите за свобо-

дата на човешкия индивид, за неговите „естествени“ права, за неговото еманципиране от държавата, за общественния договор и разделението на властите, еволюират във възгледите на Жан-Жак Русо (1712 – 1778), според когото: „Да се откажеш от свободата си е все едно да се откажеш да бъдеш човек“.

В съвременния свят, в контекста на либералните традиции на старите демокрации, дилемата „свобода или сигурност“ звучи повече като оксиморон, на фона на доминиращото разбиране, според което индивидуалната и обществената сигурност са функция и зависят от степента на защитата на основните права и свободи.

За съжаление тази концепция е доста крехка и неустойчива. Всяка криза, породена от военни конфликти, терористични актове и социални сблъсъци поставя на изпитание нейната убедителност и

достоверност. Ценностният сблъсък „свобода или сигурност“ добива нови измерения в условията на глобалния тероризъм, белязал със сянката си началото на 21-ви век.

Макар че глобалните измерения и псевдорелигиозната форма на днешния тероризъм му придават някои нови измерения, вълната от насилие, която след 11 септември 2001 г. залива Света, не е нито уникално, нито ново за Европа явление.

Британският историк Ерик Хобсбоун нарича XX век „Епоха на екстремността“. Според него кървавите и бурни времена не са изключение, а правило и те биват прекъсвани само за кратко от периоди на мир и благоденствие.

Ново изследване на „BBC“ показва, че през 70-те и 80-те години на 20-ти век Западна Европа дава много повече жертви от терористичните атаки на организации

като „ИРА“ в Обединеното кралство, „ЕТА“ в Испания, Червените бригади в Италия и „Франция червена армия“ в Германия, отколкото при атентатите на „Ал Каида“ и „Ислямска държава“. В Решението от 1978 г. по делото Ирландия с/у Обединеното кралство, ЕСПЧ констатира, че при размириците в Северна Ирландия, само от август 1971 г. до януари 1972 г. над 200 души са били убити и повече от 30 000 са ранени в над 3000 случая на бомбени нападения и стрелба.

По дефиниция, терорът цели, чрез страх, да промени навиците, начина на живот и ценностите на хората. Моралният и правен парадокс в такива ситуации е, че самият страх от тероризма може да превърне антитерористичните мерки, наложени от властите, в терор. Злоупотребявайки с терористичния кошмар, някои държави (особено такива с неукрепнали демо-

кратични традиции и институции) подчиняват хората на своя диктат, ограничавайки драстично техните права и свободи. Така, чрез заплахата от терор, дори без терористичен акт, терористите могат да постигнат целите си благодарение на неадекватната и дебалансирана реакция на властите.

Т.нар. „Патриотичен акт“, който правителството на САЩ прие след 11.09.2001 г., и чието действие продължи до 2015 г., предвиждаше наблюдение на граждани без съдебно разрешение, право на президента да определя граждански или военен съд да гледа определено дело; право за прекратяване на съдебно преследване с мотив „държавна тайна“; предаване на задържани лица на други държави, включително на такива, в които има риск предадените да бъдат подложени на мъчения. Актът предвижда дори убийство на американски граждани по разпореждане на президента. Според известния американски професор по право и адвокат Джонатан Търли: „Ако президентът може еднолично да разпорежи подобни неща, всички граждански права вече не са права, а подарък, зависещ от властта“ (Jonathan Turley – Ten Reasons We're No Longer the Land of the Free – Washington Post, 15 януари 2012 г.).

След атентатите от 11 септември 2001 г., Германия прие закон, позволяващ на властите да свалят завзет от терористи пътнически само-

лет, за да спасят живота на хората на земята. През 2006 г. Конституционният съд в Германия отмени този закон. По този повод философът Юрген Хабермас припомни максимата на Кант: „Никога не се отнасяйте към човека като към средство, а винаги като към цел“. Тази философска концепция за човешкото достойнство, съществуваща още от антични времена, получи широко разпространение и законодателно беше закрепена в международните договори и в националните конституции след Втората световна война.

Докато регионалният и национален характер на терористичните действия от края на 20-ти век позволяваше на засегнатите държави да се справят с него с „вътрешни средства“, съвременният глобален тероризъм засилва ролята на международните правозащитни институции за отстояване на демократичните принципи и ценности, застрашени от антитерористичните мерки.

Тъй като националните власти нерядко са изкусени да злоупотребяват страховете на хората от терора за политически и корпоративни цели, ролята на ЕСПЧ в такава ситуация е на независим и безпристрастен международен арбитър, чиято цел е постигане на разумен баланс между обществената сигурност и защитата на правата на човека като достижение на демокрацията и на правовата държава.

Изясняването на специфичната роля на ЕСПЧ в извънредни ситуации предполага на първо място преглед на възможностите, които Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) предоставя на държавите-членки на Съвета на Европа (СЕ) в такива случаи.

Първата възможност се съдържа в самите разпоредби на Конвенцията. С изключение на абсолютната забрана на изтезанията, нечовешкото и унижително отношение по чл.3, забраната на робството и принудителното подчинение по чл.4§1 и забраната за налагане на наказание за деяние, което към момента на извършването му не е било престъпление (чл.7), всички останали разпоредби от Конвенцията допускат известни ограничения на основните права и свободи. Тези ограничения са изчерпателно

изброени и са обусловени от конкретни и належачи нужди, които демократичното общество допуска за защита на ценности като опазване на обществения ред и сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето, морала или на правата и свободите на другите.

На тази база, в ситуация на терористична атака или заплаха, всяка държава-членка би могла да въведе, в рамките на предоставената ѝ от Конвенцията свобода на преценка, законодателни и/или административни ограничения на основните права и свободи на лицата под нейна юрисдикция. Конвенцията задава минимален правозащитен стандарт. Това означава, че държавите-членки на Съвета на Европа не могат да приемат по-рестриктивни мерки за ограничаване правата на човека от

предвидените в нея. Те обаче могат и най-често приемат по-благоприятни закони и по-високо ниво на защита на основните права и свободи в националните си законодателства. Това означава, че от по-високото ниво на „вътрешна“ защита до задължителния минимален стандарт на Конвенцията, държавите имат известна свобода на преценка. В рамките на тази дискреция, в извънредни ситуации, те могат да въведат вътрешни рестриктивни мерки, съобразени с принципите на Конвенцията.

Адекватността на тези мерки се преценява *ad hoc*, във всеки конкретен случай, в контекста на дела, заведени по индивидуални или междудържавни жалби пред Съда в Страсбург.

Условията, които ЕСПЧ преценява за допустимостта на тези мерки, са няколко:

длъжна да предостави на Генералния секретар на Съвета на Европа пълна информация относно предприетите действия и породилите ги причини. Тя също така е длъжна да информира Генералния секретар на Съвета на Европа за датата на прекратяване на тези действия и на възстановяване прилагането на разпоредбите на Конвенцията в пълния им обем“

Контролният механизъм на СЕ относно дерогациите е тристепенен:

На първо място, в съответствие с член 15 § 3, държавата – членка, която дерогира Конвенцията, е длъжна да предостави на Генералния секретар на СЕ „пълна информация относно предприетите действия и породилите ги причини“. Макар че не може да наложи вето, Генералният секретар може да изрази позицията на СЕ за адекватността на тези мерки и да настоява за коригирането им.

В периода на извънредното положение, действието на дерогациите се контролира *ad hoc* от ЕСПЧ по повод на индивидуални или международни жалби. В контекста на образуваните дела, Съдът в Страсбург преценява конкретно, във всеки отделен казус, дали в дадения момент условията за дерогация продължават да съществуват и дали въведените с нея ограничителни мерки съответстват на актуалната ситуация.

Третата форма на международен контрол е изискването на член 15 § 3 държавата – членка да уведоми Генералния секретар на СЕ за преустановяването на действието на дерогацията.

За щастие, броят на случаите, в които държавите са се позовали на член 15, е малък. Първа е дерогацията на Обединеното кралство от 1956 г. относно управлението на Кипър (Кипър *c/y* Обединеното кралство). Следва дерогацията на Ирландия през 1957 г. след терористично насилие Северна Ирландия (Lawless *c/y* Ирландия); дерогацията от гръцкото правителство през 1967 г. във връзка с военния преврат в държавата (гръцкото дело); дерогацията на Обединено-

- На първо място те трябва да са предвидени от ясен закон, с предвидимо правно действие и последици.

- На второ място, по своя характер и интензитет, антитерористичните мерки трябва да съответстват на характеристиките на терористичната атака или на заплахата от такава. Условието за адекватност и пропорционалност на ограниченията, имплицитно съдържа изискване за темпорална ограниченост и за постепенно смекчаване и отпадане на мерките при намаляване на заплахата от терор.

Втората, по-остра и сравнително рядко използвана от държавите-членки процедура за ограничаване на правата и свободите, защитени в Конвенцията, е т.нар. „дерогация“, визирана в чл.15 от Конвенцията, според който:

1. По време на война или на извънредно положение, застрашаващи съществуването на нацията, всяка от Високодоговарящите страни може да предприеме действия, освобождаващи я от изпълнението на нейните задължения по тази Конвенция, но строго в пределите на изискванията на положението, при условие че тези действия не са несъвместими с другите й задължения по международното право.

2. На основата на предходната разпоредба не се допуска никакво освобождаване от задълженията по член 2, освен по отношение на смъртта като резултат от правомерни актове на война, както и от задълженията по членове 3, 4 (параграф 1) и 7.

3. Високодоговаряща страна, която се възползва от правото на такова освобождаване, е

то кралство във връзка с тероризма в Северна Ирландия в началото на 70-те години на миналия век (Ирландия с/у Обединеното кралство), която е подновявана няколко пъти. Друга дерогация от Обединеното кралство през 1989 г. по отношение на тероризма в Северна Ирландия (Brannigan and McBride с/у Обединеното кралство). Има и няколко дерогации от страна на турското правителство относно ситуацията в югоизточна Турция, свързани с дейността на Кюрдската работническа партия (ПКК), които са разгледани по различни дела (включително Aksoy с/у Турция). Последната дерогация също я заявена от Турция през август 2016 г. по повод на неуспешния опит за военен преврат в страната.

Единственото дело, по което Комисията към СЕ, която съществува до 1998 г., не е приела тезата на държавата-членка за наличие на извънредно положение, респективно за дерогация на Конвенцията, е по т.нар. „гръцко дело“ от 1969 г. Тогава Комисията приема, че вероятността военното гръцко правителство недобросъвестно да е поискало дерогация на Конвенцията е сериозна.

Интересен е и британският казус A с/у Обединеното кралство. В

него дерогацията е заявена от британското правителство в края на 2001 г., с аргумента, че страната е под непосредствена терористична заплаха в резултат от нападението на „Ал Кайда“ срещу САЩ от 11 септември 2001 г. Британското правителство се позовава на близките си връзки със САЩ, които правят Великобритания „специална цел“ на терористите, въпреки че към момента на дерогацията не е имало никакво терористично нападение срещу Обединеното кралство от „Ал Кайда“. Вероятно и поради факта, че бомбените атентати в Лондон от 2005 г. са извършени малко преди постановяването на решението, за първи път по това дело Съдът в Страсбург допуска дерогация само поради твърдяна заплаха от сериозен терористичен акт. Решаващият мотив на ЕСПЧ е, че не се налага държавата да чака настъпването на бедствие, преди да вземе мерки за справяне с него.

Дерогацията може да се отнася само за определени текстове от Конвенцията, както и за част от територията на държавата-членка, в която е обявено извънредно положение. Обичайно антитерористичните мерки засягат член 5 и по-специално продължителността за задържане без съдебен

контрол и без адвокатска защита. Често действията на държавата в извънредно положение включват улеснения за властите при използването на специални разузнавателни средства (СРС) и други методи за контрол върху личното пространство и личната комуникация, попадащи в материалния обхват на член 8. Налагат се ограничения на свободното придвижване, медийна цензура, забрана за мирните събирания ... Създават се специализирани трибунали, разглеждащи обвинения срещу предполагаеми терористи по специални правила, целящи ускоряване на процеса, за сметка на гаранциите за неговата справедливост.

В заключение, връщайки се към базисната тема за съотношението между свободата и сигурността, бих искал да цитирам един от бащите на САЩ и на американската конституция Бенджамин Франклин (1706 – 1790). Според него:

„Онези, които са готови да се откажат от основна свобода, за да си купят малко преходна сигурност, не заслужават нито свобода, нито сигурност.“

Историческият ни опит като че ли потвърждава тезата на Франклин. От друга страна, според Хегел, совата на богинята Атина (Минерва), която е символ на мъдростта, „полита на здрачаване“. Така във „Философия на правото“ Хегел припомня, че мъдростта, познанието и човешкият опит имат ретроспективен характер. Затова днес никой не би могъл да каже пред какви предизвикателства и изпитания ще бъде изправено човечеството утре и с какви средства ще се опитва да се справя с тях. Ето защо, дилемата „свобода или сигурност“ ще стои и пред следващите поколения, които, от перспективата на своя опит, на своите ценности и представи за право и морал, ще търсят нейното решение.

Единодушно срещу „задължителното“ парно

Да мръзнеш и да плащаш

23

Елена Енчева

Гражданите, които не искат да имат парно, не могат да бъдат принуждавани да плащат за него – това е единодушното становище на омбудсмана Мая Манолова, Висшия адвокатски съвет, преподаватели по право. Позициите им бяха заявени пред Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС на първото заседание по казуса. Безпрецедентно то бе открито за граждани и журналисти в официалната му част. Досега не се е случвало ВКС да прави публични изслушвания по тълкувателно дело.

Не чакайте решение днес

По искане на омбудсмана Манолова гражданските съдии от ВКС трябва да кажат кой закон има превес в случаите с непоисканото и нежелано от потре-

бителя парно – Законът за енергетиката или Законът за защита на потребителите. Първият предвижда собствениците на топлофицирани имоти автоматично да стават и абонати на „Топлофикация“, вторият е категоричен – за непоискана услуга не се плаща. Нещо повече – преходни разпоредби уреждат приоритет на този закон, ако става дума за защита на потребителския интерес. Съдебната практика е противоречива, ВКС трябва да излезе със задължително тълкуване по въпроса, което занапред да се прилага от всички съдилища.

Тълкувателната процедура обаче не е кратка – вероятно Гражданската колегия ще проведе поне още едно заседание по въпроса, а може и повече.

Срок за постановяване на тълкувателните решения няма.

Работата по казуса е възложена на върховните съдии Борис Илиев – докладчик, Емил Томов и Владимир Йорданов.

Роби на Топлофикация

Час преди заседанието на ВКС пред Съдебната палата се събраха стотина граждани на протест в защита на потребителите. Четяха се лозунги като „Роби на Топлофикация!“, Съд + прокуратура + Топлофикация = Организирана престъпна група“ и други от този жанр.

На влизане Мая Манолова спря пред протестиращите, за да ги увери, че ще отстоява интересите им, те я засипаха с гневни въпроси и изблици. После малка част от протестиращите влязоха в палатата, за да наблюдават заседанието. Чест им прави, не пречеха, държаха се мирно и тихо.

Защитете правото на избор!

В зала „Тържествена“ на Съдебната палата се събраха 41 съдии от Гражданската колегия на ВКС, заседанието им се председателстваше от шефа на колегията и зам.-председател на съда Красимир Влахов.

По собственото ѝ признание омбудсманът Мая Манолова изложи пред събранието както правни, така и емоционални аргументи.

„Справедливо ли е да мръзнеш и да плащаш? Да плащаш, без ползваш, без да си сключил договор, без да си дал съгласие, само защото си купил жилище в топлофицирана сграда етажна собственост! Хората са обезверени, отчаяни, на ръба на оцеляването. Разводът със столичната топлофикация е практически невъзможен, а привилегиите я превърнаха в символ на рекет и ограбване. Защо да се старее да оптимизира производството на

топлоенергия, да намалява административни и други разходи, да се отнася уважително към клиентите, след като приходите ѝ са гарантирани?“, пледира Манолова.

Тя прикани върховните съдии да излязат със становище, че превес в тези случаи има Законът за потребителите. Подчерта, че в негова подкрепа има практика на ВКС, според която Законът за енергетиката (ЗЕ) и този за потребителите уреждат различни отношения и не може да се говори за зависимост помежду им като общ

и специален закон. Още повече, че по силата на ЗЕ битов клиент на топлинна енергия е клиент, който купува топлинна енергия за битови нужди, т.е. по силата на сделка.

Националният омбудсман се позова се и на еврозаконодателството и практиката на Съда на ЕС в Люксембург. И напомни, че Директива 93/13/ЕИО заявява, че неравноправните условия не са обвързващи за потребителите, а държавите-членки са длъжни да гарантират подходящи и ефективни мерки за преустановяване упо-

требата на неравноправни клаузи. Защитете правото на избор на потребителите, призова накрая Манолова.

Законодателят е длъжник

Тезата и аргументите на омбудсмана бяха подкрепени от представителя на Висшия адвокатски съвет Любомир Денев. Той отиде и по-далеч, като напомни, че законодателят е длъжник на гражданите по въпроса.

Чрез чисто технически решения, чрез начисляване на такси се избягва принципно законодателно решение на проблема. А превръщането на съда в законодател е недопустимо, заяви Денев. Бе категоричен – няма как справедливо да се изчислява ползваната топлинна енергия по сегашните общи критерии, защото топлоподаването зависи и от фактори като състояние на сградата, на инсталацията и т.н.

За адвокатите е безспорно – не поисканата доставка на топлинна енергия не следва да се заплаща. Проблемът има нужда от законодателна регулация, но не каква да е, а добре премислена.

Помислете за преюдициално запитване

Становището на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, подписано от декана на правния факултет проф. Венцислав Стоев също е изцяло зад „правните, социални и житейски съображения“ на омбудсмана.

Тъй като обаче по темата се повдигат много спорове, представителят на университета призова върховните съдии евентуално да помислят и за отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС.

Борислав Боянов Управляващ съдружник в АД „Боянов и Ко“.

Адвокатите от дружеството Боянов и Ко са специалисти в областта на търговското право. Самият Борислав Боянов е член на Софийската адвокатска колегия от 1984г., като правното си образование получава в Софийския университет, след това – в Академията за американско и международно право (Далас, САЩ) през 1990г. Почетен консул на Република Малта в София от 2000г, Председател на Фондацията за правно развитие и на Балканския правен форум. Бивш Председател на Американската търговска камара и настоящ на Индийско-българската бизнес кама-

ра. Активен участник в Международната асоциация на адвокатите. Боянов е адвокат, който от години рядко може да бъде видян в съда, но кантората му е се ползва с изключителен авторитет. Първото му дело завършва със смъртна присъда, а през далечната 1987г., с неговия колега Николай Свиначков, водят защитата на Ахмед Доган по обвинение за нелегална политическа дейност. ТогоАдвокатско дружество Боянов и Ко

„По делото на проф. ЮМ за последно имах 8 часова съдебна пледоария” – казва днес известния юрист

Широкият пазар на юридическите услуги

По гелата ще ги познаете

Въпроси на Васил Т. Чобанов

dfi К о г а разбрахте, че пазара на юридическите услуги у нас и в региона, ще изисква комплексна услуга – не само процесуално

представителство в съда, но и знания за новото и бъдещото законодателство, възможностите чужди адвокатски кантори да застават до българските правници?

Борислав Боянов: През 1988-89 г. в България бяха издадени първите нормативни актове позволяващи и регулиращи стопанската дейност извършвана от частни субекти (пом-

The wide market of legal services

By their deeds we shall know them

Questions by Vasil T. Chobanov

DFL - When did you realise that the market of legal services in the country and in the region

will require a comprehensive service – not only representation in court, but also knowledge

about new and future legislation, the opportunities for foreign law firms to work with Bulgarian lawyers?

Borislav Boyanov - In 1988-89 in Bulgaria the first regulations permitting

ните напр. историческия Указ 56 от 1989 г.). Тогава разбрахме, че за адвокатите по-голяма част от дейността е извън съда, включително в сферата на т.нар. „стопанско“ право. По рано последната това бе запазена територия главно на юрисконсултите на държавните предприятия. Имах честта да бъда в ръководството на създадената към Софийската адвокатска колегия Група по Стопанско право, а от февруари 1990 г. да започна работа и за първия си западен клиент – компанията Филип Морис.

През същата година се случиха и още две важни събития – учредихме практиката, за която говорим днес и видях в САЩ, а след това и в Западна Европа как работят големите адвокатски кантори.

Искаше ми се да направим нещо сходно и у нас. Разбира се направихме българска кантора, работеща по западни корпоративни принципи, но съобразена с особеностите тук. От самото начало работим с чужди адвокати, а с всяка изминала година международния елемент в правната

работа се увеличава, а оттам и нуждата за взаимодействие с тях.

Как събрахте този внушителен като ком-

петенции екип? Защо се наложи да се насочите и към колеги от съдебната система? Кога решихте, че отговаряте на модерните изисквания за правна

"Работна среща с колеги от Фрейшфилдс - Виена и клиент"

and regulating the economic activity carried out by private entities were issued (e.g., you may remember the historic Decree 56 of 1989). Then we realised that for the lawyers the greater part of the work is outside the Court, including in the area of the so-called „economic“ law. Earlier it was an area reserved to the legal advisers of the state-owned enterprises. I had the honor of being part of the management of the Bureau of Economic Law created in 1990 with the Sofia

Bar Association, and as of February 1990 to start working for my first Western client – the company Philip Morris. During the same year, two more important events happened: I created the practice which we are discussing today, and I witnessed, in the United States, and then in Western Europe, how the big law firms work.

I wished we could do something similar in Bulgaria. Of course we created the Bulgarian firm, perhaps according to Western corporate

principles but tailored to the specific local conditions.

DFL - How did you collect this team with such impressive skills?

BB - You know that the main capital of law firms comprises people who work in them. In this case, Yordanka Boyanova played a major role. She had experience in team building and had a good understanding of human nature and the ways of developing the team members. From the

кантора с поне 20 годишен хоризонт?

ББ - Знаете, че основния капитал на адвокатските дружества са хората, които работят

в тях. Тук огромна роля изигра Йорданка Боянова, която имаше опит в изграждането на екип и разбираше добре човешката природа и начините за развитие на кадрите. От началото имаме изискване да работим с най-добрите, с отличен успех, език и най-важното морал.

Взехме токущо завършили колеги – отличници от Университета, които отдавна вече са съдружници, присъединиха се и водещи колеги от Върховен съд, Патентно ведомство, Министерство на търговията и адвокати. Целта ни бе да сформираме отлично координиран екип предоставящ комплексна услуга по целия спектър на нужди на корпоративните ни клиенти, а те доста дълги години бяха почти изцяло чуждестранни лица, с много високи изисквания. Затова учим всеки ден. Дали сме добри и модерни казват клиентите и рейтингови-

те издания. Повече от 20 години сме определяни като водеща в страната кантора, а от няколко години и като такава в Юго-Източна Европа. През 2011 едно от най-авторитетните международни издания "The Lawyer" (тираж от 250,000) ни определи като Адвокатска фирма на Балканите и Източна Европа.

Днес получаваме ежедневни призове, но повечето от тях са направени за пари и затова не ги посочваме. Считаните за най-сериозни са Chambers and partners и Legal 500. Там оценките са ни отлични. Но помним правилото – Не се доверявай на успеха.

dfi Балканският правен форум, като Ваша заслуга, как очертава развитие и перспективите пред адвокатската професия?

ББ - Форумът се провежда на две години от името на Международната асоциация на адвокатите („МАА“) представляваща над 2.5 милиона адвокати от цял свят и българската Фондация за правно развитие. Обикновено имаме по около

very beginning, we have a requirement to work with the best, the ones with excellent grades, having excellent command of language and, most importantly, morale.

We hired colleagues who had just graduated from the University with honors – they have now long ago become partners, and leading colleagues from the Supreme Court, the Bulgarian Patent Office, the Ministry of Commerce, and lawyers.

For more than 20 years, we

• **Borislav Boyanov Managing partner at**
 • **Boyarov & Co.“ Attorneys at Law**

• The lawyers of the firm are specialists in the area of commercial law. Borislav Boyanov himself has been a member of the Sofia Bar Association since 1984. He obtained his legal education from the Sofia University, and then from the Academy of American and International Law (Dallas, United States) in 1990. He is an Honorary Consul of the Republic of Malta in Sofia since 2000, and a President of the Legal Development Foundation and the Balkan Legal Forum. He is also a former Chairman of the American Chamber of Commerce and current Chairman of the Indian-Bulgarian Business Chamber. He is an active participant in the International Bar Association. Boyanov is an attorney who can now rarely be seen in court, but his firm enjoys an outstanding reputation. His first case ended with a death sentence, and in 1987, with his colleague Nikolai Svinarov, he conducted the defense of Ahmed Dogan on charges of illegal political activity.

средно 200 водещи адвокати, от около 35 юрисдикции от 5 континента. Започнахме в период, когато Балканите още миришеха на барут и кръв и бе голямо постижение около една маса да седят сърби и хървати, македонци и албанци, гърци и турци, заедно и то като истински приятели. Учудена от това, което вижда Г-жа Кемпе - Президент на МАА по онова време каза: "Вие сте изключително ярък пример за политиките си". Освен това професионално и човешко приятелство, което се създаде, Балканският форум с 9-те си издания – пет в София, по едно в Букурещ и Истанбул и две във Виена, дава рядки възможности на голям брой адвокати от региона да се докоснат до най-добрите специалисти – юристи, икономисти, понякога и политици, подбрани от Европа, Азия и Америка, които споделят богатия си международен опит и най-новите постижения в юриспунденцията и икономическото развитие. Червената нишка обаче винаги е как да се работи модерно, помнейки за върховенството на закона.

dfi Вие сте основните ос-
нователи на SEE Legal,
като организация на водещи

адвокатски кантори от бал-
канския регион, какво показ-
ва практиката вече?

ББ - Това е друга рожба, коя-

have been valued as a leading law firm in the country, and for the past several years, also as a leading law firm in Southeast Europe. In 2011, one of the most respected international publications, The Lawyer (circulation of 250,000), defined us as

A Law Firm of the Year for Eastern Europe and the Balkans.

Chambers and Partners and Legal 500 are considered as the most serious rating guides. We have excellent ratings there.

However, we remember the rule – never trust success.

DFL – How does the Balkan Legal Forum, as your credit, outline the development and prospects for the legal profession?

ББ - The Forum is held every two years, on behalf of the International Bar Association („IBA“) representing over 2.5 million lawyers from all over the world, as well as the Bulgarian Legal Development Foundation. We have an average

of about 200 leading lawyers, from around 35 jurisdictions from 5 continents. We started at a time when the Balkans still smelled of gunpowder and blood, and it was a major achievement to have Serbs and Croats, Macedonians and Albanians, Greeks and Turks sitting around one table together as real friends. Surprised by what she saw, Ms. Kempe, IBA President at the time, said, „you are an extremely outstanding example for your politicians.“

то много успешно расте вече 14-та година. Състои се от 10 адвокатски кантори, всяка водеща в своята държава, като групата

с над 490 адвокати покрива 12 държави от Юго-Източна Европа. Процесите ни на интеграция вървят много добре и често ни възприемат като една виртуална фирма.

Организацията е полезна за инвеститори, които се интересуват от региона. Едновременно с това е богатство от опит, знания и контакти за работещите в нея.

dfi Как се променяше правния пазар? Какво ще се случи с регистрираните адвокати от Обединеното кралство, които заради Брекзит, може би вече няма да могат да предоставят услуги тук?

ББ - Правният пазар неизбежно следва политиката и икономиката и се влияе от културните особености на всяка държава. Едновременно с това първоначално интернационализацията, технологичната революция и понастоящем глобализацията си казват тежката дума. Всичко това прави и правния пазар динамичен и интересен. В света съществува огромно разнообразие – големи

и малки кантори, включително и публични компании, смесени практики – адвокати със счетоводители, данъчни експерти и/или всякакъв вид други специалисти, огромни корпорации предоставящи правни услуги по интернет и пр.. Неизбежно е тези процесии да имат рефлексии и у нас.

Темата за Брекзит е интересна и голяма, но засега е с много неизвестни. Конкретните отговори ще зависят от договореностите между Обединеното кралство и Еврпейския съюз. През тази година около 600 английски адвокати вече са се вписали като такива в Ирландия и практически си остават адвокати от страна членка на ЕС. Засега не се очаква силен удар и върху приложимостта на Английското право по международните договори.

dfi Имат ли бъдеще индивидуално практикуващите адвокати у нас и в рамките на европейските страни?

ББ - Дискусията, което тече от години е дали ще останат

DFL – You are the main founders of SEE Legal, the organisation of leading law firms in the Balkan region. What does the practice show already?

ББ - This is another child, growing very successfully for 14 years. It consists of 10 law firms, each of them leading in their country, and this group of over 490 lawyers covers 12 countries from Southeast Europe. Our integration processes are going very well and we are often perceived as a

single virtual firm.

The organisation is useful for investors who are interested in the region. At the same time, it is a wealth of experience for the people working in it.

DFL – How did the legal market change? What will happen with registered lawyers from the United Kingdom, who, because of Brexit, will perhaps no longer be able to provide services here?

ББ - The legal market inevitably follows the politics

and economics, and is influenced by the cultural specificities of each country. At the same time, first the internationalisation, technological revolution and currently globalisation are taking their toll. All this also makes the legal market dynamic and interesting.

The Brexit topic is interesting and broad, but for now, it has many unknowns. The specific answers will depend on the arrangements between the United Kingdom and the European Union. This

гурно и за индивидуални специализирани практики. Разбира се различният начин на функциониране определя и клиентите, а донякъде влиянието е и обратното.

dfl В закона за адвокатурата съществува забрана за директна реклама на адвокатските услуги. Така е било и през годините. В стари издания примерно виждам, че моят дядо варненски адвокат е публикувал обява, че е отворил кантора и се дава адрес. Сега вече е разрешено адвокатите и адвокатските дружества да имат интернет сайт. При либерализацията на юридическите услуги лица, които не са вписани адвокати, предлагат юридически консултации и имат право да се рекламират. Как оценявате тази ситуация?

ББ - Независимо от промените на формите на упражнява-

малките фирми или всичко ще бъде в ръцете на международните мега-фирми. Съгласен съм със становището, че уедряването на големите ще продължава

все по-бързо и това се случва ежеседмично и то на междуконтинентална база, но ще има работа и за малки кантори, често с определена насоченост, а си-

year, around 600 UK lawyers have already registered as practitioners in Ireland and they actually remain Member State lawyers. For now, great impact on the applicability of English law on international treaties is not expected.

DFL - Do the individual practitioners also have future within the European countries?

ББ - The discussion which has been going on for years is whether the small firms will still exist, or everything will be

in the hands of international mega-firms. I agree with the opinion that the merging of the large firms will continue faster and faster, and this is happening on a weekly basis intercontinentally. However, there will be work also for small firms, often with a particular focus, and maybe also for individual specialised practitioners.

DFL - There is a prohibition on direct advertising of legal services in the Attorney Law.

In the liberalisation of legal services, persons who are not registered lawyers offer legal advice and have the right to advertise themselves. How do you assess this situation?

ББ - Regardless of the changes in the forms of practice, the nature of the legal profession remains unchanged through the millennia. It cannot be mechanically identified with pure business since the basic principles - clients' defence, justice and the law, the avoidance of conflicts

не, същността на адвокатската професия си остава неизменна през хилядолетията. Тя не може да бъде механично отъждествявана с чист бизнес, защото основните принципи – защитата на клиента, справедливостта и закона, избягването на кон-

фликт на интереси и други са инплантирани в нея и са непроменяеми. Адвокатът е страж на закона. Едновременно с това светът се променя все по бързо, а с това и начина на практикуване. Вече виждаме използване на изкуствен интелект. Напри-

мер в американска кантора такъв „компютър“ ръководи 50 адвокати по банкова несъстоятелност.

Затова регулациите и етичните правила трябва да бъдат адекватни, гъвкави и разумни. След това да се спазват обаче

Тим билдинг на кантората Созопол (2014)
a team building of Boyanov & Co. in Sozopol, Bulgaria (2014)

of interest and others are integrated parts of the legal profession and are immutable. The lawyer is a guardian of the law. At the same time the world is changing more rapidly, and thus the way of practising. We already see the use of artificial intelligence. For example, at

an American law firm such a computer manages 50 lawyers on bank insolvency.

But in general, in a race it is important that we all start at the same level and compete fairly. Around the world there are a lot of problems with the so-called liberalisation of legal

advice. Insofar as they do not harm the interests of the clients and the society, they are not decisive. This is the basis on which to determine where the red line that should not be crossed stands.

DFL – Your client portfolio

безусловно. Конкретният въпрос вече звучи архаично. Както на младите звучи архаично да си кореспондират с клиентите по електронна поща. Но по принцип в едно състезание е важно всички да тръгват от един старт и да се състезават лоялно. В света съществуват доста проблеми с т.нар. либерализация на юридическите консултации. Доколкото те не увреждат интересите на клиента и обществото, те не са решаващи. Това е базата, на която да се преценява къде е червената линия, която не следва да се пресича.

dfi Вашето портфолио от клиенти включва над 3500 местни и международни фирми, правителства и институции. Какво отчитат напоследък чуждестранните инвеститори. Подобрява ли се оценката за условията за правене на бизнес в България?

ББ - Последните 26 години, като адвокат, участник в различни бизнес организации и почетен консул, работя за популяризирането на България като инвестиционна дестинация. И

запазвам оптимизма си защото знам, че страната, а и региона на Югоизточна Европа имат много какво да предложат. След бума на директните инвестиции 2006-2008 настъпи голям отлив.

Последната година, независимо от глобалните и регионалните политически, икономически и социални конфликти, които несъмнено влияят, виждам положително развитие. Разбира се

includes over 3,500 local and international companies, governments and institutions. What are the foreign investors reporting on recently? Does the assessment of the conditions for doing business in Bulgaria improves?

BB – In the last 26 years, as a lawyer, participant in various business organisations and an honorary counsel, I work towards the promotion of Bulgaria as an investment destination. I keep being optimistic since I know that

the country and the region of Southeast Europe have a lot to offer. After the boom of direct investment in the period 2006 – 2008, the large outflow came.

In the last year, despite the global and regional political, economic and social conflicts, which undoubtedly influence the market, I see a positive

имаме още доста домашна работа, която добре си знаем.

dfi Интересно е, че освен правни знания вашите колеги и вие трябва да има-

те експертни знания в области като авиацията, банковото и застрахователното дело, маркови стоки, производство, фармацевтични продукти, храни и напитки, търговия и

дистрибуция, минното дело, телекомуникации, информационни технологии дори и медии.

ББ - Безспорно. Клиентите и работата изискват да познаваме конкретния бизнес, езика, принципите и играчите му. Стараем се. Учим се в движение. Не случайно големите кантори в по-развитите икономически държави искат от кандидатите си за работа освен правното още едно образование, най-честото икономическо.

dfi Как очертавате новата си мисия, след като сте основатели и дългогодишни участници в авторитетни организации на работодателите и индустриалците в България, Американската търговска камара, Британско-балгарската търговска камара, Индийско-българската бизнес камара и други.

ББ - Мисия е благородна дума и светоглед, нова – не е точно. Мисля, че мисията за активна дейност за по-добра среда за работа и живот на хората е присъща на самата професия, която

SEE Legal Гала събитие в Музея на изкуствата, Виена, Австрия (2016 г.)
SEE Legal at a Gala Event in Kunsthistorisches Museum, Vienna, Austria (2016)

development.

DFL – It is interesting that apart from legal knowledge, you and your colleagues need to

have expertise in areas such as aviation, banking and insurance, branded goods, manufacturing, pharmaceuticals, food and beverage, trade and distribution,

mining, telecommunications, information technology, and even media.

BB – Undoubtedly. The clients and the work require knowledge of the specific business, language, principles and its players. We are endeavouring. We are learning in motion. Not by chance the largest law firms in more economically developed countries require from their prospective employees apart from legal, another type of education, most often an

толкова обичаме. Освен това е много хубаво, когато живееш и можеш да правиш нещо полезно и добро за по-широк кръг хора. Конкретно съм убеден в голямата роля на професионалните и бизнес организациите. От 1990 г. голяма част от времето ми отива за това, знам, че е полезно, ефектите са многопосочни и дълготрайни и това дава удовлетворение.

Като основатели на правни институции, като например Фондация за правно развитие и Правен форум на Балканите, как Вашата кантора работи за формирането на ново поколение на съвременните адвокати в Юго-

източна Европа, с най-високи етични стандарти и професио-

нализъм?

ББ - Балканският правен фо-

economic one.

DFL – How do you outline your new mission as founders and long-term participants in prestigious organisations such as The Confederation of the Employers and Industrialists in Bulgaria, The American Chamber of Commerce, The British – Bulgarian Chamber of Commerce, The Indian-Bulgarian Business Chamber and others.

BB – Mission is a noble word

and worldview, it is not exactly a “new” mission. I think that the mission of actively working towards a better working and living environment is inherent in the very profession that we love so much. Moreover, it is considered wealth when you live and can do something useful and good for a wider range of people.

DFL – As founders of legal institutions such as the Legal Development Foundation and the Balkan Legal Forum,

how is your law firm working towards the formation of a new generation of modern lawyers in Southeast Europe, with the highest ethical standards and professionalism?

BB – The Balkan Legal Forum is assessed by the participants as “the best legal event in this part of Europe” while the South East Europe Legal Group is defined as “a leader in providing integrated legal services in the region”. Both are platforms for training modern lawyers.

рум се оценява от участниците като „най-доброто правно съби-

тие в тази част на Европа“, а Юго-източно европейската Правна група, се определя като „лидер в предоставянето на интегрирани правни услуги в региона“. Това са платформи и за обучение на адвокатите на съвременно практикуване на адвокатската професия, по най-високите международни стандарти, с постоянна мисъл за върховенството на закона и морала. Фондацията за правно развитие също, според възможностите си се грижи чрез образование за създаването на модерни и ефективни специалисти.

dfi Видях сред публикациите на сайта на Вашата кантора, че прогнозирано бъдеще за първокласната интегрирана правна консултация и подкрепа по въпросите на глобалните въпроси на трудовото и осигурителното право. Настина ли правото и адвокатурата ще навлизат все повече в значими за обществото зони?

ББ - Това е отново засегнатата тема на интернационализацията и унификацията, която

днес се допълва от глобализацията. С развитието на правните системи и инфраструктура, и особено с развитието на модерни правни кадри, все по-голяма е и ще нараства още ролята на националните култури и тяхното влияние върху правотворчеството и правоприлагането. Правото и адвокатурата по дефиниция и призвание винаги са били в сърцето на зоните на обществен интерес.

dfi Като се обърнете назад в годините вече голяма кантора ли е „Боянов и Ко“?

37

ББ - От създаването си практиката е предоставяла широк обхват на услуги на корпоративни клиенти. Голяма или малка е относително определение. Когато преди години в САЩ на срещи с многохилядни адвокатски кантори ме питаха колко е голяма нашата фирма отговарях с шега – под 1000 адвокати.

Считаме, че за рамките на пазара сме относително голям и ефективен екип. А в крайна сметка е казано – „по делата ще ги познаете“.

DFL – I saw among the publications on your firm's website that you are predicting the future for first-class integrated legal advice and support on global issues in labour and social security law. Is it really true that the law and the Bar will increasingly play more part in significant social areas?

ББ – This brings us again to the already mentioned topic on internationalisation and unification, which today is complemented by globalisation.

With the development of the legal systems and infrastructure, and especially with the development of legal personnel, the role of national cultures and their impact on legislative drafting and legal enforcement is increasing and will continue to increase further. The law and the Bar by definition and vocation have always been in the heart of areas of public interest.

DFL – As you look back over the years, is BOYANOV & Co. already a large law firm?

ББ – Since its establishment, the law practice has provided a wide range of services to corporate clients. Large or small is a relative definition. When years ago in the United States during meetings with law firms which have thousands of lawyers, I have been asked how big is our law firm, I answered with a joke – under 1,000 lawyers. We consider that within the market, we have a relatively large and effective team. In the end, it is said – “by their deeds ye shall know them”.

Проф. Николай Радулов на дискусия на тема: „Свободата, сигурността и върховенството на правото – демократичното общество в 21-ви век“, проведена в двореца „Врана“ на 19.09.2016 г.,

Да Внимаваме с един нов антитерористичен закон

проф. Николай Радулов

Извънредното антитерористично законодателство не свърши работа в САЩ и затова миналото лято действието на закона беше спряно от Конгреса. Установи се, че са изразходвани близо 80 милиарда. Подслушвани са били приятели, колеги, и да кажем приятелски държави, но не и терористи. Това за което беше създаден „Пей-

триът акт“ не проработи – каза на дискусия, посветена на извънредното законодателство за справяне с тероризма проф. Николай Радулов.

Според експертът по национална сигурност, който беше и главен секретар на МВР, трябва да сме много внимателни с подобно извънредно законодателство и у нас. Когато има някакъв проблем, вместо да преце-

ним дали се изпълняват законите, които сега позволяват да се борим с извънредните обстоятелства при съществуващият инструментариум. Вместо това, ние решаваме, че е най-добре да се приеме един нов закон. Този закон е демонстрация на това как правим нещо ново, преди да сме разбрали дали старото върши работата, а то върши работа и като пример

трябва да се представи Закона за отбраната и въоръжените сили, подчерта проф. Радулов.

Проектът има доста спорни моменти, защото е насочен към изпълнителните граждани. Ако съдията забрани някакво действие, важни ще са онези, които обикновено не се съобразяват със забраните и решават да си задействат по-рано взривните устройства или изчезнат от полезрението на службите. Никъде в този закон, който е минал на първо четене, не се говори за финансовото обезпечаване на антитерористичните звена. Виждаме, че полицията понякога не получава заплати, от години има дължими пари, които онзи ден след скандал бяха разплатени. Можем ли да си представим какво ще стане при едни специални мерки, когато службите за обществен ред са толкова изнеможели.

Един такъв закон трябва да предвиди създаването на едно антитерорис-

тично звено, което да започне да работи за създаване доверие в гражданите и да се финансира самостоятелно. Иначе колкото и пари да се отпуснат от бюджета, вместо за антитероризъм, те винаги ще отиват за поправка на някой покрив, който тече в момента, а не за мерки за защита на обществото и на гражданите.

В този смисъл бих определил закона като смешен.

За съжаление депутатите не са

видели подобни забавни моменти и в много други закони. Ако искаме да концентрираме върху един антитерористичен закон трябва да се запитаме, той предвижда ли мерки спрямо модерния тероризъм и симетрията между него и организираната престъпност. Тази симетрия се крепи и на мигрантските потоци и на хибридността, която при тероризма е още по-изявена. Сегашният проект лесно проследява невинния гражданин, на който знаем местоживеенето и телефона, но не е за престъпника и за терориста. Затова трябва да се стараем новия закон поне някъде да работи, а не само да се стреми да ограничава правата на хората.

Затова Бенджамин Франклин преди 200 години е казал, "Този, който е готов да се откаже от основни свободи, за да постигне на малко преходна сигурност, не заслужава нито свобода, нито сигурност!"

Проф. Емилия Друмева:

Въвеждането на задължително гласуване не противоречи на Конституцията

В края на юли омбудсманът Мая Манолова изпрати в Конституционния съд (КС) искане да бъдат обявени за противоконституционни въведените в Изборния кодекс санкции за избирателите, които не са упражнили правото си на глас в два последователни еднакви по вид избора. Според Манолова тази мярка на практика ги обрича на „гражданска смърт“, защото ги лишава от основно право, каквото е изборителното право.

Конституционният съд се обърна към т.нар. приятели на съда за мнение по казуса. Сред тях е и известният специалист по конституционно право и бивши конституционен съдия проф. Емилия Друмева. „Де факто“ поиска да чуе мнението на качествената юристка, в чиито становища винаги е отразено само правото, без привкус на политика. Преди да отговори

на въпросите ни „по същество“, поискахме проф. Друмева да разясни на читателите понятието „приятел“ на КС – *amicus curiae*, за да бъдат избегнати неясноти и фриволни заключения. Ето и нейният отговор:

Фигурата на *amicus curiae* идва от римското право. Не е страна в процеса, нито е пълномощник на някоя от страните. Приятелят на съда предоставя информация, аргументи, различни гледни точки. Предпоставя се безпристрастност и експертни знания. Фигурата е възприета от ред национални системи. Практикува се и в Страсбург – ЕСПЧ. В производствата пред българския КС фигурата на *amicus curiae* (без да се назовава така) е въведена с последните изменения на Правилника за устройството и дейността на този съд.

Проф. Друмева, за кого се отнася заличаването от избирателните списъци при неуапребжен вот – само за български или и за чужди граждани, които могат да гласуват на местните избори и на изборите за Европейски парламент?

– От анализа на чл. 242а на Изборния кодекс (Изб.К), ал.6 по аргумент а *contrario* следва, че последиците от негласуване са валидни само за български граждани с изборителни права. От тези последици *ex lege* са освободени няколко категории избиратели по признак възраст (над 70 години), физически увреждания, както и пребиваващи извън страната. Предвижда се и освобождаване по „уважителни причини“, препятствали участието в гласуването на избори. „Уважителни причини“ е стандарт в българската правна традиция, по чието прилагане (ал. 4 и 5) ЦИК ще трябва да поработи за уеднаквена практика. С други думи, изводът е, че обхватът на оспорената мярка по чл.242, ал.1 е съществено стеснен.

– Прави впечатление, че омбудсманът не атакува въвеждането на самото задължително гласуване. Бивши конституционни съдии обаче са категорични, че то е

противоконституционно, защото действащата Конституция е посочила гласуването като право на гражданите и само Велико Народно събрание може да го превърне в задължение. Вашият коментар?

– Въпросът има два аспекта. Първият е дали текстът на ИзбК, който въвежда гласуването на избори като граждански дълг, не противоречи на Конституцията, тоест, дали не трябва самата Конституция да го запише изрично, като бъде изменена в този смисъл. Вторият – ако е „да“ на първия въпрос, то трябва ли Велико Народно събрание за това?

Гласуването като граждански дълг

не е в колизия с основния закон

Важно е, че Омбудсманът не оспорва въвеждането на фигурата на „задължително гласуване“ на избори като изпълнение на граждански дълг на избирателя (чл.3 ИзбК). Този подход заслужава подкрепа, защото несъмнено допринася в широк обществен план към осмисляне и възприемане на изборителното право в неговата специфика като „активно“ основно право, като потребност от участието на гражданите в изграждането и функционирането на демократичната държава; с други думи, задължителното гласуване, по дефи-

ниция, не е лошо нещо.

В съвременното правно пространство продължаваме да се позоваваме на германския юрист Г.Йелинек и неговата превърнала се в класика категоризация на правата, която отразява присъщите функции на основните права: *status subjectionis*, *status negativus*, *status positivus* и *status activus*. Изборителното право е в последния – *status activus*. Това е състоянието гражданин-държава, в което отделният човек активира своята свобода във и за държавата, съизгражда държавата и способства за формирането на нейната организация; а държавата осигурява условия, за да може същият този човек да осъществява тази си свобода. За да се изгради и да работи демократичната държава изборителното право трябва да се упражнява. Тази особена характеристика на правата от активния статус, наричани „политически права“, е в сърцевината на конституционализма. Тези права са средство за запазването и гаранцията за осъществяването на всички други права, затова трябва да се упражняват – такова е разбирането, осмислено, пространно и задълбочено аргументирано от доайена на българската конституционноправна наука, дългогодишния ръководител на катедрата по публичноправни науки

в Юридическия факултет на Софийския Университет проф. Ст. Киров (Задължително гласоподаване, Демократически преглед, 1906) – „избирателството е обществена функция“, пише проф. Киров. На тази принципна основа в българската правна традиция гласуването много години (от 1919 г. насам) е задължително, с ясно разписани законови текстове, без действащата тогава Търновска конституция изрично да го съдържа.

От това принципно положение следва, че:

а) упражняването на избирателното право захранва основите на демократичната държава; масовото негласуване на избори пречатства нейното изграждане и функциониране, пречатства осъществяването на народния суверенитет в неговата пълнота, а с това и реализирането на чл. 1, ал. 2 от Конституцията – властта се осъществява непосредствено и чрез органите, предвидени в тази конституция.

б) след като упражняването на избирателното право е жизнено важно за фундамента и функционирането на демократичната държава, както и за спазването на другите права на гражданите, то упражняването на това право трябва да бъде насърчавано и гарантирано. Такова насърчение и гаранция е мярката в чл. 242а на ИзбК.

С това отговарям на първия въпрос – въвеждането със закон на задължително гласуване на избори като изпълнение на граждански дълг на избирателите не е в противоречие с Конституцията и основните начала на конституционализма. Що се отнася до втория въпрос, за Великото Народно събрание, отговорът му се подразбира – няма нито предмет, нито пространство (чл. 158 от Конституцията) за намеса на ВНС.

– Въведеното отписване от избирателните списъци, не означава ли гражданска смърт за „провинилите се“ избиратели?

– Искам да привлека вниманието върху следното: в конкретното се-

зиране на КС, както и въобще в широката дискусия по задължителното гласуване и измененията в ИзбК не се прави разлика между свободата/правото да се гласува решаващо (бюлетина с посочен кандидат или листа) и свободата/правото просто да се участва в изборите чрез гласуване.

А такава разлика се прави и анализира в съвременната правна теория и практика. Отчитането на тази разлика е от значение за преценката на оспорената последица/санкция и нейното съответствие с Конституцията. От прочита на ИзбК се налага изводът, че в него не се предвижда гласуването на избори да е „решаващо“, т.е. избирателят непременно да трябва да посочи кандидат или листа. Точно обратното – избирателят може да пусне бюлетина с отбелязано прозорче „не подкрепям никого“ и тази опция е изрично предвидена при всички видове избори – чл. 261, ал.1, т.5; чл. 325, ал.1, т.5; чл. 371, ал.1, т.5; чл. 421, ал.1, т.6 и чл. 422, ал.1, т.6.

Следователно, с последното си изменение ИзбК предвижда упражняването на избирателното право не като „решаващо“ гласуване непременно с посочен кандидат или листа, а като граждански дълг и задължително участие в изборите чрез гласоподаване. Това е рамката, в която се вписва и мярката на чл. 242а като насърчение и гаранция в обществен интерес – избирателят в два поредни избора от един и същи вид (период 8 – 10 години) не разпознава „своя“ кандидат или листа при регистрирани над 300 партии в страната (политически плурализъм, чл. 11 от Конституцията) и възможно издигане на кандидати от инициативни комитети; не номинира и себе си за кандидат, не участва в гласуването – явно волята му е да е далеч от изборите. Тогава мярката на чл. 242а съответства на така изявената избирателска воля. Мярката не засяга нито свободата, нито имуществото на избирателя; не засяга права и законни интереси на други (чл. 57, ал. 2 от Конституцията). С бланкетно заявление, също както при грешка

в списъците, избирателят отново ще бъде вписан в избирателния списък.

Мярката е щадяща и постига ефекта чрез

най-мекия стимул – насърчението (принципа на пропорционалност).

Негласувалият избирател не е „провинил се“, както закачливо е наричан в искането пред КС; нещата са по-сериозни – негласуването му на два поредни избори от един и същи вид може да разклати фундамента и да заплаши функционирането на демократичната държава; по същество негласуването на избори negliжира деструктивно характеристиката на съвременната българска държава като „демократична“ (Преамбюла на Конституцията), както и реализирането на основните ѝ начала (чл. 1, ал.2).

Изводът ми е, че мярката на чл. 242а има охранителна функция като гаранция за спазването на всички други конституционни права и за реализирането на съвременната българска държава според нейната конституционна характеристика като „демократична“, поради което не е противоконституционна.

– В закона е записано, че ЦИК да определя условията и реда за заличаването на негласувалите избиратели. Превръща ли я това заобиколно на правилата в нормотворец, както се твърди в искането на Омбудсмана?

– Упрекът относно текста на ал. 1 на чл. 242а, че след като ЦИК ще определя условията и реда за вписването на заличените избиратели в списъка на заличените лица, с това комисията ще извършва нормотворческа дейност, не намира опора в Конституцията. Там ЦИК не присъства. А аргументът, че така ЦИК извършва нормотворческа дейност, не намира основание нито в самия ИзбК, нито дори в практиката на Конституционния съд. Според ИзбК ЦИК извършва дейности по негово-

На 11 и 13 проф. Емилия Друмева в конституционен спор с проф. Огнян Герджиков в рамките на кръгла маса (дискусия) на тема: „Свободата, сигурността и върховенството на правото – демократичното общество в 21-ви век“, проведена в двореца „Врана“ на 19.09.2016 г.

то прилагане; в подробни 11 точки на чл. 57 поотделно са предвидени правомощия на ЦИК с „определяне на условия и ред“ – за наблюдатели, за машинно гласуване, за кампания, за социологични проучвания и т.н. Това са присъщи на ЦИК дейности, които рутинно се осъществяват с нормативни решения на комисията. А това, че основанието за заличаване не е вписано наред с другите основания на съответното място (чл. 38 на ИзбК), е слаба законодателна техника, но не е противоконституционно.

Впрочем самият Конституционен съд има еволютивна практика относно издаването на подзаконови нормативни актове от органи, които са извън изпълнителната власт – първоначално съдът застъпваше, че е противоконституционно Висшият съдебен съвет да издава наредби, а няколко години по-късно се произнесе в смисъл, че за това няма конституционни пречки.

Ето текстът на оспорения чл. 242а от ИзбК:

”Последици при неупражняване на изборното право

Чл. 242а. (Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) (1) Лицата, които не са упражнили изборното си право без уважителни причини в два поредни избора от един и същ вид, се заличават от изборния списък за следващите избори и се вписват в списъка на заличените лица при условия и по ред, определени от Централната изборителна комисия.

(2) Избирателите може да упражнят изборното си право на следващите избори, като подадат лично или чрез пълномощник с нотариално заверено пълномощно писмено заявление до съответния орган по чл. 23, ал. 1 по постоянен адрес. Заявлението може да бъде подадено и с електронен подпис. Заявлението за вписване в изборителните списъци се подава не по-късно от 30 дни преди изборния ден, а след този срок се прилагат съответно чл. 33, 39 и 40.

(3) Обновяването на изборителните списъци се извършва въз основа на подадените от гражданите заявления и документи.

(4) Алинея 1 не се прилага, ако избирателят докаже наличието на уважителни причини, които са го препятствали да гласува. Уважителни причини са отсъствие от страната за периода на произвеждането на съответния вид избори, заболяване, учебна/служебна заетост и други непредвидени обстоятелства.

(5) За удостоверяване наличието на причините по ал. 4 избирателят трябва да представи пред органа по чл. 23, ал. 1 съответните документи.

(6) Алинея 1 не се прилага за българските граждани, пребиваващи извън страната, лицата с трайни увреждания, увредено зрение или затруднения в придвижването, както и лицата над 70-годишна възраст, които не са упражнили изборното си право.”

Берлинската стена падна, таванът на пенсиите устоя

44

Осъвременяване на парите за третата възраст

Лилия Христовска, Цветелина Златева

Ще падне ли таванът на пенсиите и кога? Ако отпадне, само за новоотпуснатите пенсии ли ще важи? Защо Швейцарското правило за осъвременяване на пенсиите не важи за максималните? И т. н. Това са част от запитванията, които De Facto Legal получава в редакционната си поща от хората на третата възраст. По-долу публикуваме обективен коментар за осъвременяване на пенсиите. Не можем да подминем без коментар обаче, затлачените проблеми, свързани с размерите и тавана на пенсиите, защото отразяват преобладаващия интерес на хората.

Как държавата икономисва от средствата за старини

Според реформата на кабинета „Борисов 2” таванът върху реалния размер на пенсиите ще остане в сила до 31 декември 2018 г., след което ще отпадне. Но само за новоотпуснатите.

За останалите таванът ще продължи да действа, но леко ще се качи. В момента той е 35 на сто от максималния осигурителен доход и е 910 лв. Предвижда се от 2019 г. той да бъде 40 на сто от максималния осигурителен доход или 1040 лв. Не е тема на сегашния коментар дали различното третиране на стари и нови максимални пенсии би издържало в Конституционния съд. В анализ на Националния осигурителен институт обаче ясно бе казано, че за 2014 г. държавата икономисва по 8,852 млн. лв. на ме-

сец от съществуването на таван на пенсиите.

Точно с тази сума 43 709 българи държавата ощетява всеки месец, защото не им изплаща реалните пенсии. Независимо, че те са плащали по-висок размер на осигуровки, лишавали са се от по-висок месечен доход, за да се плащат пенсиите на останалите с ниски доходи и съответно по-ниско минимални вноски.

Маскировката, че таванът е „социална справедливост” е имитация на загриженост, която маскира вечната социуравниловка поради несправяне на държавата с проблемите на пенсионното осигуряване през целия преход.

Така пенсиите в България останали сериозно ограничени и на входа, и на изхода на дългосрочното осигуряване. На входа е осигурителният доход, който е ограничен с таван, в момента от 2600 лева. Необяснимо е защо поредица правителства се запъват и не вдигнат по-сериозно максималния осигурителен доход, нещо от което приходите в бюджета на НОИ ще се повишат. Синдикатите от години настояват осигурителният доход да е десеткратният размер на минималната работна заплата, което за 2016 година би означавало 4200 лв. Но кабинетът „Борисов 2“ остави максималният осигурителен доход и съответ-

но таванът на пенсиите да останат до 2018 г. замразени съответно на 2600 и 910 лв.

Вместо размразяване на осигурителния доход, на изхода при чаква второ административно орязване на парите, каквото е налагането на формулата, че максималната пенсия е 35% от максималния осигурителен доход.

Когато обаче правилата гарантират отнемането от хората, не е никак чудно защо не е популярно убеждението, че доходите трябва да са на светло, а осигуряването върху реалната заплата гарантира по-голяма пенсия?

Никой не дава отговор и на въпроса – защо максималният осигурителен доход се вдига всяка година от 1 януари, а пенсиите, и в частност таванът, се променят чак от 1 юли?

Естествено, хората негодуват и защо години наред швейцарското правило (осъвременяването на пенсиите), не обхваща максималните пенсии, тези чиито добросъвестни собственици имат по-висок дял в попълването на бюджета на общественото осигуряване, като работещи?!

От 2000 г., когато бе въведен Кодексът за социално осигуряване,

Падна Берлинската стена, но таванът на пенсиите устоява!

От 2000 г., когато бе въведен Кодексът за социално осигуряване,

на всеки четири години таванът на пенсиите все „пада“. Идват обаче нови правителства и агонията се удължава. Така, няма сила, която да гарантира, че и последните разчети ще станат желязна реалност. В зората на демокрацията политиките обещаваха дял от средствата на приватизацията да се вляят в създаването на солиден НОИ. Пари във фонда не постъпиха.

Но бихме всички рекорди по „отецоубийство“ с размерите на пенсиите, подхвърлени на нашите родители, след раздържавяването на държавата, която бяха построили.

Осъвременяване на пенсиите по закон

Осъвременяването на пенсиите е регламентирано в чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Съгласно текста на чл. 100, ал. 1 от КСО пенсиите, отпуснати до 31 декември на предходната година, се осъвременяват ежегодно от 1 юли с решение на Надзорния съвет на Националния осигурителен институт с процент, равен на 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени през предходната календарна година.

В случай, че процентът по ал. 1 е отрицателно число, пенсиите не се осъвременяват.

Съгласно § 1, т. 4а от ДР на КСО индексът на потребителските цени (ИПЦ) е индексът, който е приложен при съставянето на Държавния бюджет и Бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната календарна година.

Осъвременяването се извършва върху действителния или запазен размер на пенсията към датата на осъвременяване, без изплащаните към нея добавки. Когато осъвремененият размер е под новия минимален размер, се приравнява на него, а ако е над максималния,

се ограничава на този размер, съгласно разпоредбата на § 6, ал. 1 от преходните и заключителни разпоредби на КСО: максималният размер на получаваните една или повече пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., без добавките към тях, се определя считано от 1 юли на всяка календарна година в размер на 35 на сто, а от 1 юли 2019 г. – 40 на сто, от максималния осигурителен доход за същата календарна година, определен със Закона за бюджета на държавното

обществено осигуряване.

Когато се получава повече от една пенсия за трудова дейност, осъвременяване се извършва на всяка една поотделно.

Когато осъвремененият размер на получаваните една или повече от една пенсии е под минималния размер за съответния вид, всяка поотделно се приравнява на него и пенсиите се изплащат съгласно чл. 101 от КСО.

В Решение № 289 на Министерство на финансите от 20 април 2016

г. за одобряване на средносрочната бюджетна прогноза за периода 2017-2019 г. са застъпени някои ключови моменти спрямо адекватността и устойчивостта на пенсионната система.

Така например, пенсионната политика предвижда от 2017 г. вместо осъвременяване на пенсиите, от 1 юли да се извършва преизчисляване на всички пенсии за трудова дейност с по-голяма тежест на една година осигурителен стаж, като увеличението ще бъде с процент

определен по чл. 100 на КСО.

В синхрон с това в КСО е предвидено след 31 декември 2016 г. процентът за всяка година осигурителен стаж да нараства от първо число на всяка следваща календарна година с процент, равен или по-голям от процента по чл. 100, ал. 1 от КСО до достигане на 1,5.

Текстът на § 53, ал. 1 от преходните и заключителни разпоредби към ЗИД на КСО гласи: От 2017 г. до годината, в която процентът по чл. 70, ал. 1 достигне 1,5, пенсиите

Процентът се определя ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година. По този начин ще се преизчисляват и вече отпуснатите пенсии, вместо те да бъдат осъвременявани на основание чл. 100, ал. 1 от КСО.

В Решението Министерство на финансите от 20 април 2016 г. е предвидено и увеличаване на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2017 г. на 460 лв. и запазване на този размер за 2018

Процентите на увеличение на размерите на пенсиите от 1 юли всяка година са съответно:

2017 г. – 1,6 % при увеличение на тежестта на всяка година осигурителен стаж от 1,1 на 1,118;

2018 г. – 3,1 % при увеличение на тежестта на всяка година осигурителен стаж от 1,118 на 1,153;

2019 г. – 2,9 % при увеличаване на тежестта на всяка година осигурителен стаж от 1,153 на 1,186.

Предвижда се със същите проценти да се увеличават размерите на социалната пенсия за старост и минималната пенсия за осигурите-

лен стаж и възраст.

Максималният размер на получаваните една или повече пенсии се запазва на 910 лв. за целия период от 2017 до 2018 г. включително, вследствие на запазване размера на максималния осигурителен доход, а за 2019 г. става 1 040,00 лв. (40% от размера на максималния осигурителен доход). Максималният размер за отпуснатите пенсии отпада от началото на 2019 година – така се допуска в Решението Министерство на финансите от 20 април 2016 г.

В същото спрямо пенсионната

политика е прието, че „адекватността и устойчивостта на пенсионната система в дългосрочен план са от решаващо значение за предотвратяването на бедността и социалното изключване сред възрастните хора, които са една от уязвимите групи в обществото. В тази връзка ключов приоритет на провежданата пенсионна политика е осигуряването на адекватни пенсионни доходи за всички, гарантиращи разумен жизнен стандарт след пенсиониране.“ Дано това не си остане само едно добро пожелание.

Сама ли е била „Сузана в банята“

Жан Соломонов

Млада жена с Рубенсови форми (както бихме я нарекли днес) свенливо прикрива голотата си с дълго парче бяла материя, изцяло прилепнала към тялото ѝ. Седнала край малко езеро във вътрешен двор на къща, хубавата къпеща се е изобразила на лицето си нещо като недоволство. Тя е обезпокоена от две едва различни фигури, подали се от тъмната сянка на вратата. Двама старци я наблюдават с блеснали очи и това по-скоро приятно ласкае самолюбието на кокетката, отколкото застрашава нейната чест. Затова тя не нито много уплашена, нито чак толкова изненадана. Опасност, разбира се има, защото съседите биха могли да надникнат, но коя жена не е готова на малки рискове за един филрт...

Така или приблизително така изглеждат много картини, на които за сюжет е послужила библейската притча за Сузана и двамата старци-лъже-свидетели, известна още като „Сузана в банята“. Всички картини по изпълнение са твърде жизнерадостни, за да бъдат илюстрация на такъв тежък процес, който поставил на карта една семейна чест, предотвратил груба съдебна грешка и завършил с две смъртни присъди, изпълнени по жесток за днешното време начин – пребиване с камъни.

А сега нека да разкажем малко повече и за самия процес. Сведения за него търсачите на класически сюжети са намерили в апокрифната литература, „прилепила се“ към осветената библийска книжнина. Родена от народното творчество, апокрифната литература винаги е доизявявала това, което в канонизирания текст, не е могло или не е трябвало да се пише.

В периода на вавилонското владичество над семитските племена, обе-

В Старата пинакотeka на Мюнхен намерих една интересна картина-„Сузана в банята“. Но противно на легендата похотливите старци, които я наблюдават, тук са само двама, а не трима. Затова си позволих със свои средства да поправам това авторско опущение. Дано да не съм сгрешил.

динени около древната Юдея (605-562 пр.н.е), владетелят Навуходоносор II, привлякъл в двора си и младежи от покорените народи. Четирима от тях Данаил, Ананий, Азаря и Мисаил, проявили удивителни способности във всички преподавани им халдейски науки, но най-много се отличили в звездобройството и тълкуването на сънища. В това отношение Данаил бил най-изявеният. (Както показва и името, което носел – Данаил – „бог е моят съдия“). Младежът бил прозован много пъти да защитава правдата и той наистина вършел това. Той станал съдия на делото на Сузана и двамата старци.

Един ден, привлечен от глъчката при храмовия площад, младият мъж чул как двама почтени старци, отдавна навлезли в онази възраст, в която земните грижи отстъпват място на подготвящата за оттапяния път, свидетелствали пред тълпата по едно твърде

любопитно дело. Народният съд, ръководен от обичайното право, съдел за прелюбодейство красива жена. Колкото красива, толкова и целомъдрена. Сузана, съпругата на местния търговец Йоаким, била обвинена от двамата свидетели, че докато се къпела зад къщата си, била споделила водата от басейна и сянката на градината с един младеж, който разбира се, успял да избяга. Законът на дедите предвиждал за такова прегрешение смърт – пребиване с камъни, затова най-ревностните – те вероятно са имали най-много поводи да се оплакват от тежестта на рогата си – вече започвали да събират камъни. Гласуването ставало не с вдигане на ръка, а с преброяване на белите и черни камъчета, струпани пред стъпалата на храма.

И така Сузана (лилия, водна роза) се борела в себе си: „да разкаже или да премълчи истината“. А тя имало какво да премълчава. Работата била в това,

че всеки от двамата застаряващи мъже поотделно при вида на младата красавица внезапно почувствал сили да изпее с нея лебедовата си песен. Не ще и дума, първия път тя направо им отказала. Ръководени от максимата „всяка стока си има цена“, всеки от старците повторил потретил предложението си, този път подкрепено от солидните аргументи на малките подаръци. Сузана обаче си знаела цената и търпеливо изчаквала наддаването. Двамата ѝ обожатели все повече и повече се разпалвали, а подаръците им ставали все по-скъпи – рогове с благовонни масла, сирийски платове, накити отрупани с камъни. Сузана инкасира, но ... изчаквала. До директността на открития флирт никой от ухажорите не смеел да стигне – това би могло много бързо да се разчуе, затова стискали зъби и мълчаливо дебнели момента. Може би са знаели един за друг, може би не. Взаимното съперничество едва ли им е пречело.

Ако имало нещо, което ги докарвало до отчаяние, било поведението на съпруга. Търговията на Йоаким го принуждавала да споделя компанията на камиларите и керванджии по-често, отколкото леглото на очарователната си жена, но вероятно се е утешавал с „естеството на своята професия“. От своя страна Сузана приемала от време на време по някой хубав и дискретен младеж. Ето защо срещу подаръците си старците получавали все още само неясни обещания. Това траяло дотогава, докато и двамата загубили спокойствие и като нарушили правилата за предпазливост, един ден нахлули в градината зад къщата с твърдото намерение да реализират откопелешните си надежди.

Можем да си представим какво е било учудването им, когато освен розоволиката Сузана всеки видял и другия. Ами сега! Ако времето и условията позволявали, те на драго сърце биха се почерпили нейде по чаша вино, изплаквайки болката си един на друг. Но точно както става, когато се срещнат два вражески патрула, всеки побързал да открие огън, неуверен в добрите намерения на другия. В дадения случай и двамата неудачници завикали на висок глас: позор, позор, хора, насам! Притичали съседи и те, доста несвързано, като прекъсвали поправяли разказали как видели жената на честния търговец Йоаким да се

къпе заедно с някакъв младеж. Изплашен от виковете им младежът грабнал дрехата си и побягнал през оградата, а старците задържали прелюбодейката.

В онези времена всички предхождащи процеса формалности обикновено се съкращавали, затова насядалите на храмовите стъпала старейшини преминали направо към разпит на свидетелите. С ръка върху главата на подсъдимата двамата старци се заклели, че говорят истината. При такъв ясен казус до издаване на присъдата, а от там и до нейното изпълнение оставали броени минути. Сузана все мълчала и мълчала. Вероятно е преценила, че ако разкаже всичко за двамата си обожатели, истината ще стане още по-черна. Е, за подобна простъпка наказанието е пак същото. Така с мълчанието си намалявала поне позора.

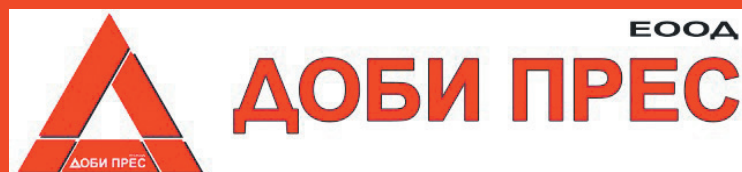
И ето в този миг на виковете на тълпата се притекъл Данаил. Сега вече можем да използваме не тълкуванията на различните апокрифи, а самата книга на Данаил. Според нея той направил една от първите очни ставки в историята. С гръмотевичен глас приковал на местата им двамата свидетели, искайки повече подробности: „Остарелий в зли дни! – обърнал се той към единия от свидетелите – Сега се показва и твоите грехове, които си правил по-преди, осъждайки невинни и оправдавайки виновни. И тъй, ако си видял тая, кажи под кое дърво ги видя да разговарят един с друг?“ Старецът отговорил: „Под мастиковото“.

Данаил рекъл: „Излъга ти за главата си, защото ето ангел божии, който ще те разреже наполовина“. След това Данаил се обърнал към другия свидетел: „Семе Ханааново! Хубостта те бе прелъстила и похотта развратила сърцето ти. И тъй, кажи ми под кое дърво ги ти завари, да разговарят помежду си?“. Той отговорил: „Под зеления дъб“ (Данаил ст. 56-58).

Сега вече, драги читателю, ние с вас можем да си отдъхнем. Зехтинът излязъл над водата. Лъжесвидетелите получили своето, а Сузана, макар и прегрешила, все пак буди у нас повече симпатии, нали? Специалистите смятат, че Книга на Данаил е писана първоначално към II век, пр. н.е. и в последствие (към VI-V век пр.н.е.) механично е сглобена от написаната по този въпрос нова Книга на Данаил. Новата легенда била изпълнена с довольно много пасажии, съобразени с християнския култ, ненужните битовизми от старите легенди просто се превърнали в апокрифи. Канонизираното второ издание мълчи по въпроса за нелогичното държане на Сузана пред съда, за ухажванията на двамата старци, за личните прегрешения на младата жена. Всичко и стъкмено и огладено така, че доброто винаги и при всички обстоятелства да побеждава злото. Ето защо лъжесвидетелите, ги постигнало това, на което те искали да осъдят Сузана. Целомъдрената и богобоязлива съпруга успяла въпреки всичко да остане неопетнена.

Освен с абонамент в редакцията, вече може да си гарантирате спокойствие през цялата година

Каталожен номер: **428**

Директен абонамент през
<http://www.dobipress.bg/search.php>

в интернет

Тематика: **ЮРИДИЧЕСКИ ИЗДАНИЯ И УСЛОВИЯ НА ТРУД**

Тип на издание: списание

Каталожен номер: 428

Брой издания в година: 10

Българско издание: Да

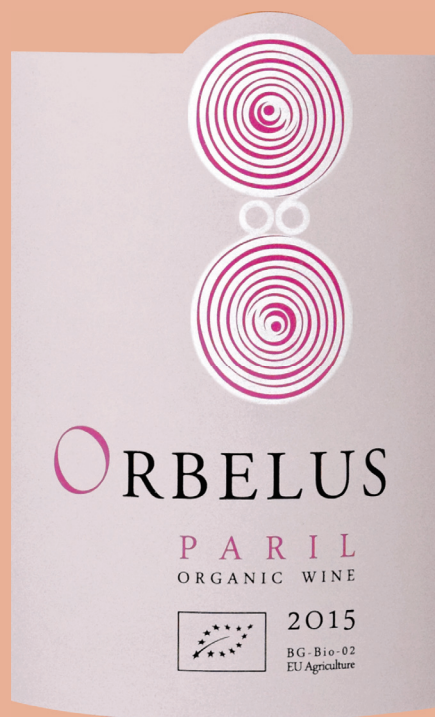
ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ: Двуетично правно списание с варианти на български и на английски език. Създадено за да бъде в помощ на магистрите, адвокатите, бизнеса и обществото. За една година ще получите 10 броя от списанието, код за онлайн платформата на de facto legal плюс достъп до авторския архив; Абонатите ползват преференциални условия за сайта с банер за представяне на свой адвокатски профил или предпочитан фирмен профил.

Куриерската мрежа на Доби прес покрива следните градове: София, Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Добрич, Карлово, Ловеч, Пазарджик, Панагюрище, Перник, Плевен, Пловдив, Русе, Стара Загора, Хасково, Шумен, Ямбол.

За абонати извън тези градове, доставките се извършват до три работни дни и се начисляват пощенски разходи.

контурите на финеса

Биовинарна Орбелус АД
ул. Лайош Кошут 39
София 1606, България
тел.: 02 951 54 95
факс: 029 52 24 38
e-mail: office@orbelus-bg.com